

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Perintälain uudistusten vaikutukset vakuutusmaksuperintään

Kurkela, Valtteri

2015 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

Perintälain uudistusten vaikutukset vakuutusmaksuperintään

Kurkela, Valtteri
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2015

Kurkela, Valtteri

Perintälain uudistusten vaikutukset vakuutusmaksuperintään

Vuosi	2015	Sivumäärä	40
-------	------	-----------	----

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten perintälain uudistukset ovat vaikuttaneet Pohjantähden vakuutusmaksuperintään. Lisäksi tutkin, mitkä syyt ovat johtaneet lisääntyneeseen maksuhäiriömerkintöjen määrään ja miten perintälain uudistus on vaikuttanut perintätoimistoihin ja velallisiin. Opinnäytetyöni tein työharjoitteluni ohessa vakuutusyhtiö Pohjantähdessä.

Tavoitteena on perehdyttää lukija vakuutus- ja perintäalan keskeisiin toimintoihin ja käsitteisiin sekä sitä kautta auttaa lukijaa ymmärtämään opinnäytetyön lopullisia tuloksia. Lisäksi käyn opinnäytetyössäni läpi ne uudistukset, joita tehtiin perintälakiin 16.3.2013. Perintä- ja vakuutusala ovat hyvin tarkkaan säänneltyjä, joten olen pyrkinyt keskittymään opinnäytetyössäni mielestäni keskeisiin aiheisiin ja teemoihin. Tavoitteenani oli myös tehdä opinnäytetyö, joka toimisi samalla lyhyenä perintäopas -teoksena.

Opinnäytetyöni on luonteeltaan kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimusmenetelmänä olen käyttänyt puolistrukturoitua haastattelua ja ryhmähaastattelua. Haastattelin Pohjantähden talousjohtajaa ja perintäneuvottelijoita sekä perintätoimisto Lindorffin varatoimitusjohtajaa, viestintäpäällikköä ja avainasiakaspäällikköä. Tutkimusaineistona olen käyttänyt alan kirjallisuutta ja tärkeimpiä sähköisiä aineistoja sekä tilastoja. Pohjantähdestä sain käyttööni vakuutusmaksusaatavia koskevia tilastoja.

Tutkimuksen tulos oli, että perintälain uudistukset eivät ole merkittävästi vaikuttaneet Pohjantähden vakuutusmaksuperintään. Sen sijaan uudistuksilla on ollut enemmän suoria vaikutuksia perintätoimistojen toimintaan, jotka hoitavat myös Pohjantähden perintää. Uudistettu velan lyhennysten kohdistamisjärjestys on nopeuttanut rahankiertoa, koska varsinainen velan pääoma tulee uudistuksen myötä maksettua nopeammin. Uudistuksilla ei näytä olleen vaikutusta Pohjantähden ulosottoon siirtyvien saatavien määrään.

Kurkela, Valtteri

The effects of the renewed law on debt collection on insurance payment collection

Year	2015	Pages	40
------	------	-------	----

The aim of this thesis was to examine how the renewed law on debt collection has affected insurance payment collection. The purpose was also to discover the main reasons for the increased number of payment defaults and how the amendment has changed the circumstances of collection agencies and debtors. The thesis project was carried out in conjunction with the author's internship at the Pohjantähti insurance company.

The objective of the thesis project was to orientate a reader in the main functions and terms of collection and insurance field that can help one to understand the outcome of this thesis. The thesis report also reviews and explain all the changes that were made in the new law on debt collection. The insurance and collection industry is a highly legislated business area so the author used his personal judgment in indentifying the relevant themes and topics. The intention was to write a thesis that could also serve as a compact manual.

This thesis is a qualitative research. As a research method a semi-structured interview and a team interview were used. The interviews were conducted with a financial director and collection specialists from Pohjantähti and a executive vice president, a communications manager and a key account manager from Lindorff's collection agency. As a research material for this thesis literature related to collection and insurance industry was used, as well as relevant online resources and statistics. Pohjantähti also supplied the author with some statistical information concerning their insurance debts.

This study revealed that the renewed law on debt collection has not significantly affected Pohjantähti's insurance payment collection. Instead the amendment has had a bigger influence strictly on the business of collection companies that are also taking care of Pohjantähti's collection business (Lindorff). The new debt installment order has accelerated the cycle of money because the actual debt is now getting paid faster. It seems like the amendment has not affected the number of foreclosures.

Keywords : insurance industry, insurance, debt, debt collection, law on debt collection

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Vakuutusten jaottelu yksityis- ja sosiaalivakuutuksiin	7
3	Vakuutusopimus	10
4	Saatavien perintä	12
4.1	Vapaaehtoinen perintä ja perintälaki	14
4.1.1	Perintäkirje.....	15
4.1.2	Yksityisoikeudellinen tratta	16
4.2	Oikeudellinen perintä	17
4.2.1	Haastemenettely	18
4.2.2	Ulosotto	18
4.2.3	Konkurssiperintä.....	19
5	Maksuhäiriömerkintä	20
6	Velan vanhentuminen	21
7	Perintälain uudistukset 16.3.2013	22
8	Tilastotietoa maksuhäiriöistä ja Pohjantähden saatavista	24
8.1	Maksuhäiriömerkintöjen kehitys Suomessa 2008-2013.....	24
8.2	Pohjantähden perinnässä olevat saatavat	26
9	Asiantuntijoiden haastattelut.....	28
9.1	Pohjantähden edustajien haastattelu	28
9.2	Lindorffin asiantuntijoiden haastattelu	30
10	Tulosten analysointi	31
11	Johtopäätökset	33
	Taulukot	39
	Liitteet.....	40

1 Johdanto

Eduskunnan hyväksymä päätös perintälakiin tehdyistä uudistuksista astui voimaan 16.3.2013 (Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013). Lakiuudistuksen tavoitteena oli uudistaa perintälakia siten, että lain säännökset estävät kohtuuttoman suurten perintäkulojen perimisen velalliselta. Sen lisäksi uusilla säännöksillä haluttiin varmistaa hyvän perintätavan noudattaminen sekä puuttua vilpilliseen toimintaan elinkeinoelämässä (HE 57/2012). Merkittävin uudistus on vapaaehtoisin perinnän rajoittaminen siten, että perintätoimisto saa periä kuluja ainoastaan kahdesta maksuvaatimuksesta. Lisäksi perinnän kokonaiskuluja on alennettu. Muita perintälain uudistuksia ovat kuluttajavelallisen mahdollisuus keskeyttää perintä, maksuvelvollisuuden kiistäminen, hyvän perintätavan täsmentäminen, velan lyhentämisestä edistävä uusi kohdistamisjärjestys sekä suoraan ulosottokelpoisten velkojen perimisen muuttaminen velallismyönteisemmäksi. (Laki saatavien perinnästä 513/1999; Takuu-Säätiö 2014.)

Perintälain uudistusta on kritisoitu siitä, että velat siirtyvät nopeammin oikeudelliseen perintään, aiheuttaen kuluttajille lisää maksuhäiriömerkintöjä. Samalla oikeudellisesta perinnästä aiheutuu oikeudenkäyntikuluja velalliselle. Hyvänä puolena perintälain uudistusten on sanottu estävän perintäalan toimijoita lähettämästä suuria määriä maksuvaatimuskirjeitä samasta asiasta lyhyen aikavälin sisällä (Lindorff Oy 2013). Opinnäytetyössäni tutkin, miten perintälain uudistukset ovat vaikuttaneet Pohjantähden vakuutusmaksuperintään, perintätoimistojen toimintaan sekä velallisen tilanteeseen.

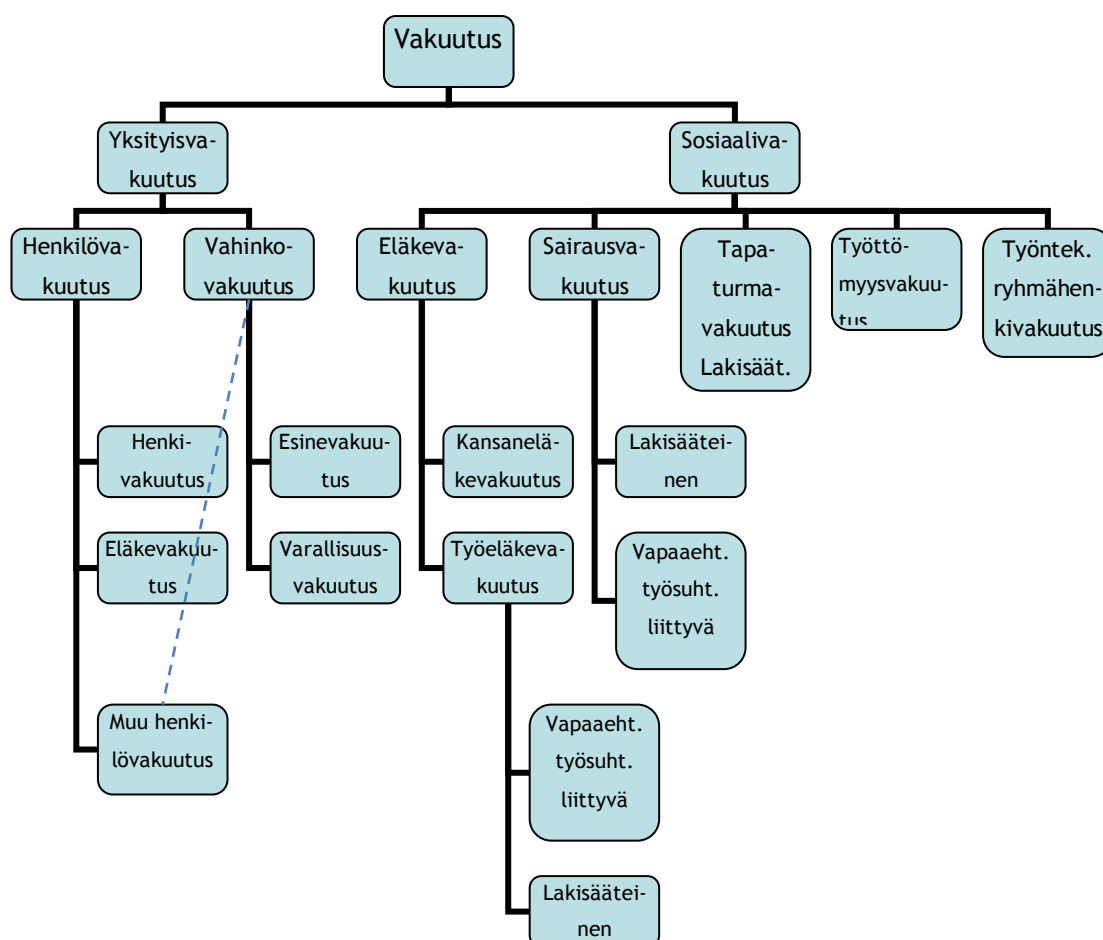
Aihe opinnäytetyölleni tuli 2014 syksyllä suorittamani työharjoittelun ohessa vakuutusyhtiö Pohjantähdestä. Sain perintäpuolelta ehdotuksen, että tekisin työni vakuutusmaksuperintään liittyen. Pidin aihetta mielenkiintoisena ja ajankohtaisena, koska kuluttajien lisääntyneet maksuhäiriömerkinnät ovat olleet esillä uutisissa viime aikoina. Lisäksi perintälain uudistukset ovat paljon puhuttaneet ja muovanneet nykyistä perintäalaa. En lähtenyt aluksi rajaamaan opinnäytetyötäni liian suppeaksi, koska halusin sen muokkaantuvan työn edetessä oikeaan suuntaan. Tavoitteenani oli tehdä opinnäytetyö, joka antaa lukijalle katsauksen vakuutusten peruseriaatteisiin ja perintäalan keskeisimpään toimintaan.

Opinnäytetyöni on luonteeltaan kvalitatiivinen tutkimus ja lähestymistapana on tapaustutkimus, koska pyrin tutkimaan rajattua kokonaisuutta. Tutkimusmenetelmänä olen käyttänyt puolistrukturoitua haastattelua, koska se auttoi minua saamaan laajempaa näkemystä asiaan alan asiantuntijoilta. Olen käyttänyt hyödynseni myös aihetta käsitteleviä tilastoja, alan kirjallisuutta sekä sähköisiä lähteitä. Työni alkaa teoreettisella viitekehyksellä, joka käsittelee vakuutuksia ja perintäalaa. Teoriaosuuden jälkeen perehdyn velkaantumisen keskeisiin tilastoihin noin viiden vuoden aikavälillä. Empiirisessä osuudessa keskitytään asiantuntijoiden

näkemyksiin vakuutusmaksuperinnästä ja perinnästä yleisesti. Johtopäätöksissä kerätään opinnäytetyön tulokset yhteen.

2 Vakuutusten jaottelu yksityis- ja sosiaalivakuutuksiin

Vakuutuksenottaja voi tehdä vakuutussopimuksen vakuutuksenantajan kanssa, jolloin riskin toteutuessa (esim. sairastuminen, kuolema, tulipalo) vakuutuksenantaja korvaa vakuutusta-
pahtumasta syntyneen vahingon. Vastineeksi korvauksensaantioikeudesta vakuutuksenottaja maksaa vakuutusmaksun vakuutuksenantajalle. Vakuutuksenottajan ja vakuutuslaitoksen välistä oikeussuhdetta kutsutaan vakuutukseksi. Vakuutus liittyy siis aina tiettyyn riskiin. Lakisääteisissä vakuutuksissa vakuutuksen pääasiallinen sisältö on jo säädetty asianomaisessa erityislaissa. Vapaaehtoisissa vakuutuksissa sisältö on vapaammin sovittavissa. Seuraavassa kuviossa on Suomessa perinteisesti käytetty vakuutusten jaottelutapa sosiaalivakuutuksiin ja yksityisvakuutuksiin, josta tarkemmin seuraavissa luvuissa. (Rantala & Pentikäinen 2003, 70.)

Kuvio 1: Vakuutusten jaottelu (Rantala & Pentikäinen 2003, 71)

Jotta riski voidaan vakuuttaa, täytyy sen täyttää tiettyjä edellytyksiä. Riskin täytyy ensinnäkin olla riittävällä tarkkuudella ennustettavissa ja vakuutusmaksu ennalta määrättävissä. Toiseksi vakuutuskelpoisuus edellyttää, että vahingon riski on edunsaajasta riippumaton. Esimerkiksi liiketoimintaan liittyviä ei voida vakuuttaa, koska se johtaisi siihen, että yritykset alkaisivat ottamaan uhkarohkeita riskejä taloudellisen edun tavoittelemiseksi. Tässä tapauksessa vakuutusyhtiö maksaisi tappiot ja mahdolliset voitot saisi yritys. Kolmantena edellytyksenä on ajallinen stabiliteetti, jonka mukaan riski ei saa ajan mukana muuttua ennalta arvaamattomasti. Tässäkin voidaan käyttää esimerkkinä liikeriskiä, koska se riippuu usein markkinatilanteesta, suhdanteista ja muista ennalta arvaamattomista muuttujista. Riskin harvinaisuus on myös yksi edellytys. Riskin ollessa hyvin yleinen tai melkein varma, nousisi vakuutusmaksu lähes yhtä suureksi suoritettavan korvauksen kanssa, jolloin vakuutuksen ottaminen ei olisi perusteltua. (Rantala & Pentikäinen 2003, 69.)

Vakuutuksia myöntävät Suomessa vakuutusyhtiöt, vakuutusyhdistykset, eläkesäätiöt, työttömyyskassat, eläkelaitokset, eläke- ja muut vakuutuskassat sekä julkiset vakuutuslaitokset. Vakuutusyhtiöt taas jaotellaan toimialan mukaan henki-, vahinko-, ja työeläkevakuutusyhtiöihin. Näitä kyseisiä vakuutuksia on lain mukaan harjoitettava erillisissä yhtiöissä ja sen vuoksi vakuutusyhtiöt tekevät keskenään tiiviistä yhteistyötä ja osa näistä yhtiöistä toimii yhtiöryhminä. Vakuutusyhtiöt ovat yhtiömuodoltaan keskinäisiä tai osakeyhtiöitä. Vakuutusyhtiöiden toimintaa säätelee monet lait, mutta näistä tärkeimmät ovat Vakuutusyhtiölaki 521/2008 ja Vakuutussopimuslaki 543/1994. (Finanssialan keskusliitto ry 2013.)

Vakuutuksenottajalla tarkoitetaan sitä osapuolta, joka on vakuutusta tarvitseva asiakas. Vakuutuksensaajalla taas tarkoitetaan henkilöä, jonka etuus on vakuutettu tai johon omaisuutta koskeva vaaranvastuu kohdistuu. Yleensä vakuutuksenottaja on myös vakuutuksensaaja, mutta esimerkiksi lakisääteisissä eläke- ja tapaturmavakuutuksissa vakuutuksenottajana on työntekijä ja vakuutuksensaajana on työnantaja. Lisäksi edunsaajalla tarkoitetaan sitä, jolla on vakuutuksenottajan tai vakuutetun sijasta oikeus henkilövakuutuksesta suoritettavaan korvaukseen. Esimerkiksi henkivakuutuksen edunsaajaksi voidaan sopia vakuutuksenottajan puoliso. (Rantala & Pentikäinen 2003, 71; Sosiaali- ja terveysministeriö 2014.)

Sosiaalivakuutus perustuu lainsäädäntöön tai sen toiminta on laeilla ohjailtua ja nimensä mukaisesti sosiaalivakuutus on järjestetty suojaamaan sosiaalisten riskien varalta. Tällaisia riskejä ovat esimerkiksi vanhentuminen, sairaus ja kuolema. Sosiaalivakuutus suojaa siis henkilöriskeiltä eikä omaisuusvahingoilta. Riskien toteutuessa vakuutus korvaa esimerkiksi sairaudesta aiheutuneita kuluja (Rantala & Pentikäinen 2003, 71). Sosiaalivakuutuksen piiriin kuuluvat eläkevakuutus, sairausvakuutus, lakisääteinen tapaturmavakuutus, työttömyysvakuutus ja työntekijäin ryhmähenkivakuutus. ”Näistä kaikista vakuutuksista on säädetty omat lakinsa,

joka voi velvoittaa ottamaan kyseisen vakuutuksen lain määrittelemissä tilanteissa” (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013).

Sosiaalivakuutus voi olla sekä pakollinen, että vapaaehtoinen. Vapaaehtoiset sairaus- ja lisä-eläkevakuutukset voidaan kuitenkin tehdä pakollisiksi työnantajan työntekijöille, jolloin vakuutukseen liittyminen on osa työ sopimusta (Rantala & Pentikäinen 2003, 70). Suomessa sosiaalivakuutusta hoitavat yksityisten vakuutuslaitosten lisäksi julkiset vakuutuslaitokset kuten Kansaneläkelaitos, Keva ja Valtionkonttori (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014).

Muita lakisääteisiä vakuutuksia ovat liikennevakuutus, potilasvakuutus, lääkevahinkovakuutus ja ympäristövakuutus. Liikennevakuutus katsotaan kuuluvan Suomessa yksityisvakuutukseksi siitä huolimatta, että se on laissa säädetty pakolliseksi (Rantala & Pentikäinen 2003, 277; Liikennevakuutuslaki 279/1959). Jako yksityisvakuutuksiin ja sosiaalivakuutuksiin ei siis aina ole täysin johdonmukainen. Tietyt lakisääteiset vakuutukset voidaan periä suoraan ulosottomiehen toimenpitein ilman velkomustuomiota. ”Lakisääteiset tapaturmavakuutukset ja liikennevakuutukset ovat suoraan ulosottokelpoisia ilman tuomiota ja päätöstä” (Laki veron ja maksujen täytäntöönpanosta 706/2007, 3 §).

Yksityisvakuutuksen piiriin kuuluvat vakuutukset ovat vapaaehtoisia vakuutuksia eli laeilla niitä ei määrätä kenellekään pakollisiksi (poikkeuksena liikennevakuutus). Yksityisvakuuttamista harjoittavat ainoastaan yksityiset vakuutuslaitokset (Rantala & Pentikäinen 2003, 77). Yksityisiä vakuutuslaitoksia ovat vakuutusyhtiöt ja vakuutuskassat. Vakuutus sopimuslaki 543/1994 asettaa joitain rajoituksia sopimuksille, mutta vakuutusehtojen yksityiskohdat ja vakuutusturvan laajuus ovat sovittavissa vakuutusyhtiön ja vakuutuksenottajan kesken. Yksityisvakuutusten sisältö on siis vapaammin sovittavissa kuin lakisääteisten vakuutusten kohdalla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014.)

Yksityisvakuutus jaetaan henkilövakuutuksiin ja vahinkovakuutuksiin. Henkilövakuutuksia ovat henkivakuutus, yksilölliset eläkevakuutukset, tapaturmavakuutus, sairausvakuutus, työttömyysvakuutus ja liikennevakuutus. Nämä vakuutukset liikennevakuutusta lukuun ottamatta ovat siis vapaaehtoisia vakuutuksia. Kaikki omaisuutta ja varallisuutta koskevat vakuutukset eli niin sanottu vahinkovakuuttaminen määritellään yksityisvakuutukseksi. Vahinkovakuutukseen kuuluvat omaisuusvakuutukset ja varallisuusvakuutus. Omaisuusvakuutuksia ovat esimerkiksi autovakuutus, kotivakuutus, yritysten omaisuusvakuutukset, merivakuutus ja tavaravakuutus. Varallisuusvakuutuksia ovat vastuuvakuutus, luotto- ja takausvakuutukset sekä keskeytysvakuutus. (Rantala & Pentikäinen 2003, 77-79, 389.)

Kuten aiemmin todettiin raja sosiaalivakuutuksen ja yksityisvakuutuksen välillä voi olla joltain osin epäselvä. Hyvänä pääsääntönä on kuitenkin muistaa, että yksityisvakuutuksiksi voidaan

lukea kaikki vakuutukset, jotka eivät kuulu sosiaalivakuutuksen piiriin. Esimerkiksi yksilölliset eläkevakuutukset ja ryhmävakuutukset, jotka eivät liity työsuhteisiin luetaan yksityisvakuutuksiksi. Yksityisvakuutukset eivät ole suoraan ulosottokelpoisia, joten niille on haettava oikeudelta täytäntöönpanoperuste ulosottoa varten. (Rantala & Pentikäinen 2003, 78-79.)

3 Vakuutussopimus

Vakuutustoimintaan ja vakuutuksiin liittyvien erityispiirteiden vuoksi vuonna 1933 on säädetty vakuutussopimusta säätelevä vakuutussopimuslaki (Vakuutussopimuslaki 543/1994). Laki uudistettiin vuonna 1995. Sekä uuden, että vanhan vakuutussopimuslain tarkoituksena on ”selventää vakuutussopimussuhteissa noudatettavia sääntöjä ja vahvistaa suhteen tyypillisesti heikomman osapuolen, vakuutuksenottajan ja muun korvaukseen oikeutetun, asemaa suhteessa vakuutuksenantajaan” (Rantala & Pentikäinen 2003, 244). Koska vakuutusehdoissa käytetty kieli on yleensä vaikeasti ymmärrettävää ja korvausjuridiikka voi olla monimutkaista, on pitkälle menevä sopimusvapaus sallittu ainoastaan yritysten kohdalla.

Vakuutussopimus noudattaa samoja periaatteita, kuin mikä tahansa muukin sopimus eri osapuolten välillä. Vakuutussopimuksen solmimisen jälkeen vakuutuksenantaja luovuttaa vakuutuksenottajalle vakuutusehdot sekä vakuutuskirjan johon on merkittävä seuraavat kohdat sopimuksesta: vakuutettu omaisuus, vakuutusmäärät ja vakuutusehdot. Vakuutuksenantajan tehtävänä on laatia ja huolehtia kyseisistä dokumenteista. Kuten luvussa 2.1 on jo mainittu, lakisääteiset vakuutukset poikkeavat vapaaehtoisista vakuutuksista siten, että niiden sisällöstä on jo säädetty asianomaisessa erityislaissa. (Rantala & Pentikäinen 2003, 243-244.)

Vakuutussopimuslaissa on säädetty pykälä vakuutuksenottajan ja vakuutetun tiedonantovelvollisuudesta (Vakuutussopimuslaki 543/1994, 22 §). Vakuutuksenottajan on ensisijaisen tärkeää antaa oikeat tiedot vakuutuksenantajalle, koska riskin vakuutuskelpoisuuden arviointi ja vakuutusmaksun määrä perustuvat vakuutetun vahingon liittyvien seikkojen tuntemiseen. Vakuutuksenantajan tehtävänä on taas antaa tarpeelliset ja riittävät tiedot vakuutuksen hakijalle vakuutustarpeen arvioimiseksi ja oikean vakuutuksen valitsemiseksi (Vakuutussopimuslaki 543/1994, 5 §). Uudet säännökset koskien vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuutta ovatkin kuluttajan kannalta tärkeä osa uudistusta vakuutussopimuslaissa, koska se antaa vakuutuksenottajalle paremmat valmiudet valita juuri itselleen sopiva vakuutusturva.

Vakuutussopimuksen solmimista edeltää aina tarjouksen tekeminen. Tarjouksen voi tehdä sekä vakuutuksenantaja, että vakuutuksenottaja. Toisen osapuolen on hyväksyttävä tarjous, jotta vakuutussopimus syntyy. Vakuutuksenottajan lähettämää tarjousta kutsutaan hakemuksiksi. Vakuutusyhtiö lähettää vakuutuksenottajalle vakuutuskirjan sekä maksulipun, mikäli hyväksyy hakemuksen sellaisenaan. Jos vakuutuksenantaja ei kuitenkaan hyväksy hakemusta,

on hänen laadittava puolestaan uusi tarjous vakuutuksenottajalle. Vakuutuksenottaja voi hyväksyä tarjouksen maksamalla vakuutusmaksun, jolloin sopimus astuu voimaan. Vakuutuskausi katsotaan alkaneeksi siitä päivästä, kun vakuutuksenottaja tai vakuutuksenantaja on hyväksynyt toisen osapuolen tarjouksen. Vakuutuksenantajan vastuun alkamisesta on mahdollista sopia myös erikseen. Tämä kuitenkin edellyttää, että vakuutusta ei voida tehdä jo sattuneen vahingon varalle. Jos vahinko sattuu käsittelyaikana, laissa katsotaan vakuutuksenantajan olevan vastuussa sattuneesta vahingosta, mikäli vakuutuksenantaja olisi hyväksynyt hakemuksen sellaisenaan. (Rantala & Pentikäinen 2003, 246-247.)

Vakuutussopimuksen raukeamisen voi aiheuttaa vakuutusmaksun laiminlyöminen, vaaran lisääntyminen, väärän tiedon antaminen, omistajan vaihtuminen, suojeluohjeiden noudattamatta jättäminen sekä muut seikat, jotka ovat erikseen määritelty vakuutusehdoissa vakuutussopimuslaissa. Vakuutuksenantajalla on esimerkiksi oikeus irtisanoa vakuutus päättymään, mikäli vakuutuksenottaja tai vakuutettu on antanut vääriä tai puutteellisia tietoja ennen vakuutuksen myöntämistä tai vakuutettu on tahallisesti aiheuttanut vahingon (Vakuutussopimuslaki 543/1994, 15 §). Vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättymään milloin tahansa vakuutuskauden aikana (Vakuutussopimuslaki 543/1994, 12 §). Irtisanominen on kuitenkin tehtävä kirjallisesti tai muuten se on mitätön. Irtisanomisoikeutta ei ole ainoastaan siinä tapauksessa, jos vakuutussopimuksen voimassaoloaika on lyhyempi kuin 30 päivää.

Vakuutuksen osapuolet voivat sopia vapaasti vakuutusmaksun määrästä. Vakuutustoiminnan lähtökohtana kuitenkin on, että vakuutusmaksu vastaa vakuutetun riskin suuruutta, esimerkiksi suuren mökin vakuutusmaksu tulee olla korkeampi kuin pienen samankaltaisen mökin vakuutusmaksu. Vakuutuksenantaja voi pyytää vakuutusmaksun vain siltä ajalta jolloin vakuutus on voimassa. Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli vakuutuksenottaja päättää lopettaa vakuutuksen kesken kauden, on vakuutuksenantajan maksettava loppuosa jo suoritetusta vakuutusmaksusta. Jos päättymisen johtuu vakuutuksenottajan syyllistyessä vilppiin tiedonantovelvollisuutta täyttäessään, saa vakuutuksenantaja siinä tapauksessa pitää vakuutusmaksut kokonaisuudessaan. Vakuutusehdoissa on myös erikseen määritelty minimisumma, joka peritään vakuutuksenottajalta siitä huolimatta, kuinka kauan vakuutus on ollut voimassa vakuutuksenottajan irtisanoessa sopimuksen. (Rantala & Pentikäinen 2003, 249.)

Vakuutuksenottajan tulee maksaa vakuutusmaksu kuukauden kuluessa siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt maksulipun. Poikkeuksena on ensimmäinen lasku, jota vakuutuksenottajan ei tarvitse suorittaa ennen kuin vakuutuksenantajan vastuu on alkanut. Mikäli vakuutusmaksua ei makseta määrättyssä ajassa, on kyse sopimusrikkomuksesta (Vakuutussopimuslaki 543/1994, 38 §). Seuraamukset noudattavat Suomen oikeuden linjaa sopimuksen rikkomisesta, jonka mukaan vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi 14 päivän kuluttua irtisanomista koskevan ilmoituksen lähettämisestä. Poikkeuksena on vakuu-

tusmaksun laiminlyöminen sairaudesta, työttömyydestä tai muusta erityisestä seikasta johtuen, joka on aiheuttanut vakuutuksenottajan maksuvaikeudet. Tässä tapauksessa vakuutus katsotaan päättyneeksi vasta 14 päivän kuluttua esteen lakkaamisesta (Vakuutuslakia 543/1994, 39 §).

Maksamatta jäänyttä vakuutusmaksua voidaan periä oikeusteitse. Osa vakuutuksista voidaan periä viivästyskorkeineen ulosottotoimin ilman oikeuden päätöstä tai tuomiota sillä ehdolla, että vakuutuksenantajan vastuu jatkuu siitä huolimatta vaikka vakuutusmaksua ei olisikaan määrääjässä suoritettu (Vakuutuslakia 543/1994, 40 §). Silloin maksulippu lähetetään hakemuksen kanssa suoraan ulosottoviranomaiselle. Maksulipussa tulee olla merkintä ulosottokelpoisuudesta. Ulosottokelpoisista saatavista kerrotaan tarkemmin luvussa neljä.

4 Saatavien perintä

Saatavat voidaan ryhmitellä kahdella eri tavalla. Saatavan perimisen kannalta ne voidaan ryhmitellä yksityisoikeudellisiin ja julkisoikeudellisiin saataviin. Erona näissä kahdessa saatavatyypissä on, että julkisoikeudelliset saatavat ovat suoraan ulosottokelpoisia. Tämä tarkoittaa sitä, että saatavan eräännyttyä saatava voidaan panna täytäntöön ulosottomiehen toimenpitein ilman oikeuden tuomiota ja päätöstä. Julkisoikeudelliset saatavat liittyvät valtion, kuntien ja kuntayhtymien tuottamiin palveluihin. Esimerkiksi julkisen sektorin suoraan ulosottokelpoisia saatavia ovat passin hankkimiseen liittyvä maksusuorite, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut, jätemaksut, vanhustenhuollon maksut ja eräät oppilaitosmaksut. (Pönkä & Willman 2004, 20-21.)

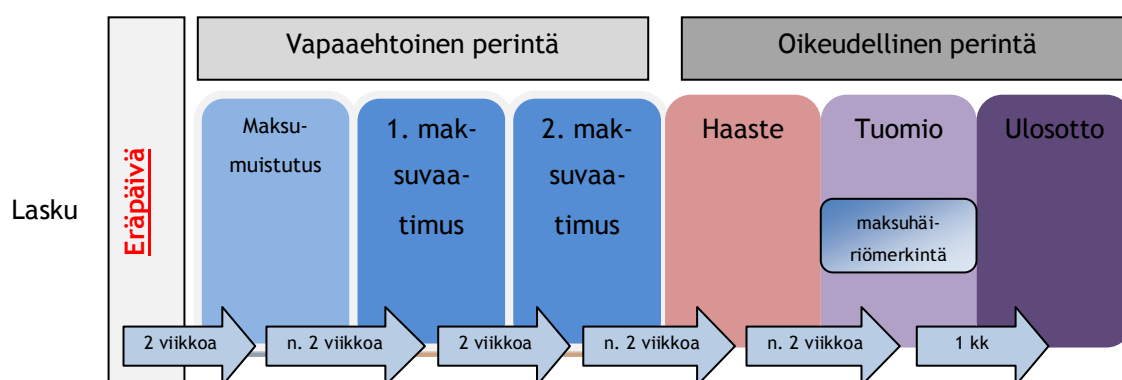
Kaikki saatavat joita ei ole säädetty erityislainsäädännössä ovat yksityisoikeudellisia. Tällaisia ovat esimerkiksi normaalissa kaupankäynnissä, liikesuhteissa ja vuokrasuhteissa erääntyvät saatavat. Yksityisoikeudellisiin saataviin on haettava täytäntöönpanoperuste ulosotto-perintää varten. Tavallisin täytäntöönpanoperuste on alioikeuden antama tuomio. Riitautetuissa tapauksissa tuomiota haetaan hovioikeudesta tai jopa korkeimmasta oikeudesta. Sellaiset tapaukset liittyvät usein velkojan ja velallisen erimielisyyksiin. Yksityisoikeudellisista saatavia ovat esimerkiksi vahingonkorvaukset, kirjastomaksut, vesi- ja jätevesimaksut, liikehuoneistojen vuokrat, asuinhuoneistojen vuokrat ja eräät ns. yleislaskutukseen kuuluvat saatavat. (Pönkä & Willman 2004, 20-21.)

Toinen ryhmittelytapa on jaotella saatavat kuluttajasaataviin ja muihin saataviin esimerkiksi yrityssaataviin. ”Kuluttajasuojalain mukaan kuluttajasaatavalla tarkoitetaan saatavaa luonnolliselta henkilöltä, joka hankkii kulutushyödykkeen pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin elinkeinotoimintaansa varten” (Suomen Kuntaliitto 2014). Kuluttajasaatavia ovat esimerkiksi vakuutusmaksut, pankkilainat, luottokorttivelat, osamaksukauppasaatavat ja puhelinmaksut.

Tällä jaottelutavalla on merkitystä esimerkiksi perintäkulujen enimmäismäärien suhteen. (Suomen Kuntaliitto 2014.)

Itse perintäprosessi voidaan jakaa vapaaehtoiseen perintään ja oikeudelliseen perintään. Vapaaehtoisen perinnän keinoja ovat esimerkiksi kirjeperintä (maksumuistutus ja -vaatimus), tratta, puhelinperintä, maksusopimuksen laatiminen ja perintäkäynti. Oikeudellisen perinnän keinoja ovat esimerkiksi haastemenettely, takavarikkomenettely, ulosotto, ja konkurssiperintä. Kuluttajasaatavien perintää säätelee laki saatavien perinnästä, joka astui voimaan 1.9.1999 (Laki saatavien perinnästä 513/1999). Seuraavissa kappaleissa perehdytään vapaaehtoiseen ja oikeudelliseen perintään ja niihin liittyviin seikkoihin tarkemmin. (Lindström 2011, 2-3.)

Kuviossa kaksi on kuvattuna perinnän vaiheet ja aikarajat. Aikarajat ovat suuntaa antavia ja voivat joissain tapauksissa hieman vaihdella. Yleensä perinnän aloittamisesta kuluu aikaa ulosottoon asti siirtymiseen noin 1,5-3 kuukautta. Tämä edeltää useita maksumuistutus ja maksuvaatimuskirjeitä (Lindorff Oy). Erääntynyt lasku ei siis voi siirtyä ulosottoon ainoastaan velallisen muutamien laskun huomioimatta jättämisen vuoksi. Perittävän saatavan kulut kasvavat myös samalla, mitä pidemmälle perintä etenee. Suositeltavaa olisi velallisen kannalta maksaa erääntynyt lasku välittömästi tai sopia velkojan kanssa maksusuunnitelmasta. Perintää säädelään perintälaissa, jossa on myös asetettu maksuvaatimusta koskevat aikarajat. Perintälaista kerrotaan tarkemmin kappaleessa 4.1. Ulosottokelpoisissa saatavissa perinnän kulku eroaa alla olevasta kuviosta.

Kuvio 2: Esimerkki perinnän vaiheet (Lindorff Oy)

Velallinen on velvollinen maksamaan perinnästä aiheutuneet kulut itse. Velallisen viivästyskorko alkaa kertymään velan eräpäivästä lähtien. Viivästyskorko on vuonna 2014 7,5 % (viivästyskorko on seitsemän prosenttia suurempi kuin Suomen Pankin vahvistama viitekorko vuonna 2014). Viivästyskoron lisäksi perintäkuluja kertyy maksumuistutuksesta, maksuvaatimuksista

ja maksusuunnitelmasta. Perintäkulujen enimmäismäärät on säädetty perintälaissa, joista tarkemmin perintälain uudistus kappaleessa. Lisäksi velalliselta ei saa periä enempää kuluja kuin mitä velkoja itse maksaa perintätoimistolle. Tämä tarkoittaa sitä, että velkoja (ei siis perintätoimisto) ei saa hyötyä rahallisesti velan perinnästä. (Lindström 2011, 144, 219-225.)

4.1 Vapaaehtoinen perintä ja perintälaki

Vapaaehtoisen perinnän ideana on saada kotiutettua saatavia ilman turvautumista tuomioistuimen ja ulosotto-organisaation puoleen. Mikäli tämä ei onnistu, vapaaehtoista perintää seuraa oikeudellinen perintä (pakkoperintä). Perintä pyritään suorittamaan mahdollisimman nopeasti, taloudellisesti ja siinä pyritään ottamaan velallinen huomioon. Onnistunut vapaaehtoinen perintä jää velallisen ja velkojan väliseksi asiaksi, rahat saadaan kotiutettua ja velallinen välttyy maksuhäiriömerkinnältä. Perinnän tulisi olla asiallista ja määrätietoista sekä huumoria tulisi välttää. Myöskään liian vahvan tai loukkaavan sävyn käyttö ei ole soveliasta. ”Velallista loukkaavien ja häpäisevien ilmaisujen käyttäminen on myös vastoin hyvää perintätapaa” (Lindström 2011, 209). Hyvän perintätavan säännökset on laadittu vuonna 1992 Suomen Perintätoimistojen Liitto ry:n toimesta. Säännökset koskivat aluksi ainoastaan Perimistöimistojen Liiton jäseniä, joten vasta vuonna 1999 perintälain voimaan tulon jälkeen voitiin säädellä koko perintäalaa ja yritysten omia perintätoimenpiteitä. (Laki saatavien perinnästä 513/1999, 4 §.)

Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513 tunnetaan paremmin nimellä perintälaki, jota nimitystä käytän myös opinnäytetyössäni. Perintälaki koskee velkojan suorittamaa vapaaehtoista perintää sekä perintätoimistolle tai muulle toimeksiantajalle annettuun toimeksiantoon liittyvää perintää. Lain mukaan perinnäksi luetaan kaikki toimenpiteet, joilla pyritään saamaan vapaaehtoinen suoritus velalliselta tai muulta maksuvelvolliselta esimerkiksi takaajalta velkojan erääntyneeseen saatavaan (Laki saatavien perinnästä 513/1999, 1 §). Esimerkiksi erääntymättömän saatavan laskuttaminen ei ole perintää. Lakia sovelletaan luonnollisten henkilöiden, yksityisten- (esim. osakeyhtiöt) sekä julkisten (esim. valtio) oikeushenkilöiden saatavien perintään. ((Laki saatavien perinnästä 513/1999; Lindström 2011, 212-215.)

Perintälaki ei koske ulosottoviranomaisten toimintaa eikä oikeudellista perintää (Laki saatavien perinnästä 513/1999, 1§). Kuluttajasaatavien perintään liittyy erityissäännöksiä, jotka koskevat ainoastaan ammattimaista perintää harjoittavia. Perintätoimintaa voidaan pitää ammattimaisena silloin, kun sillä pyritään saavuttamaan taloudellista hyötyä eikä toiminta ole satunnaista. Ammattimaista perintää harjoittavan on lähetettävä kuluttajavelalliselle vähintään yksi maksuvaatimus ennen oikeudelliseen perintään siirtymistä. Tämän lisäksi sen on odotettava maksuvaatimuksessa oleva maksuaika ennen haastehakemuksen oikeuteen viemis-

tä. Mikäli tästä poiketaan on kyseessä perintälain vastaisesta toiminnasta (Laki saatavien perinnästä 513/1999, 5 §). Se ei kuitenkaan estä velkomisasian vireillepanoa tuomioistuimessa.

4.1.1 Perintäkirje

Perintäkirjeen eli maksuvaatimuksen sisällöstä ja aikarajoista on säädetty perintälaissa. Kuluttajaperinnässä hyvään perintätapaan kuuluu, että maksuvaatimuksen lähettämistä edeltää velkojan itsensä tai velkojan asiamiehenä toimivan perintätoimiston lähettämä maksumuistutus vähintään 14 päivää laskun erääntymisestä. Maksumuistutuksen lähettamisestä on kuluttava vähintään 14 päivää ennen uuden maksumuistutuksen tai maksuvaatimuksen lähettämistä, jotta velalliselta voidaan vaatia perintäkuluja (Laki saatavien perinnästä 513/1999, 10 b §). Perintälaissa ei ole erikseen määritelty yrityssaataville lähetettävien maksumuistutusten ja maksuvaatimusten aikarajoista. Yleisesti vakiintuneen käytännön mukaan yrityssaatavissa ensimmäinen muistutuskirje lähtee 7 päivän kuluttua saatavan erääntymisestä ja perintäkirje viimeistään 30 päivän kuluttua eräpäivästä. Maksuvaatimuksen laatii ja lähettää aina perintätoimisto. (Lindström 2011, 144, 219-225; Onecapital Oy 2014.)

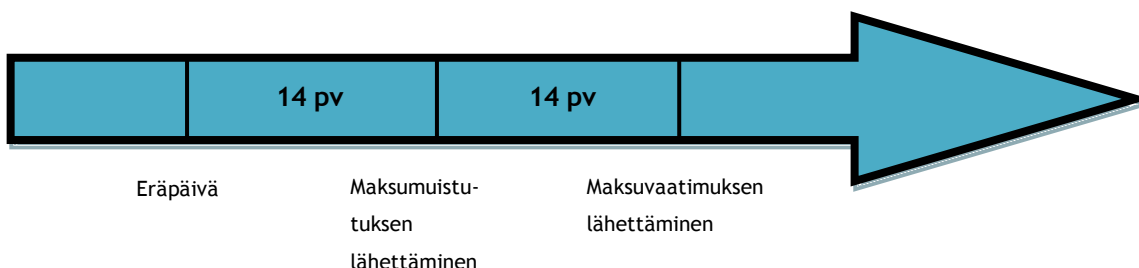
Maksumuistutuskirjeiden lähettämisen jälkeen velallisella on vielä mahdollisuus tehdä maksusuunnitelma velkojan kanssa, jos hän ei pysty maksamaan velkaansa perintäkirjeessä sovitussa ajassa. Se on velallisen kannalta suotuista keino, koska noudattamalla maksusuunnitelmaa velallinen välttää maksuhäiriömerkinnältä ja perinnästä aiheutuvilta kuluilta. Velkojan kannalta se on myös kannattava vaihtoehto, koska oikeudessa vahvistettu maksusuunnitelma on suoraan ulosottokelpoinen ja samalla velkojakin välttää pitkältä oikeudelliselta perinnältä. (Lindström 2011, 144, 219-225.)

Perintäkirje on yleisin keino aloittaa vapaaehtoinen perintä. Sen sisällön tulisi olla asiallista ja määrätietoista. Perintäkirjeestä tulisi käydä ilmi velkojan seuraavat toimenpiteet ja seuraamukset saatavan perimiseksi ellei velallinen kirjeestä huolimatta maksa velkaansa. Toimenpiteet pitävät olla todellisia ja lainsäädäntöön perustuvia. Velkojan uskottavuus heikenee huomattavasti, mikäli seuraamukset eivät tarvittaessa toteudu. Lisäksi kirjeen tulisi sisältää seuraavat asiat: velkojan nimi ja yhteystiedot, pääoman erittely kuluineen ja korkoineen, vaadittavan kokonaissumman eräpäivä, saatavan peruste sekä kirjeen lähettäneen allekirjoitus tai leima. Saatavan peruste tarkoittaa sitä sopimusta tai velvoitetta, jota vastaan velallinen on tehnyt sopimusrikkeen. (Lindström 2011, 246; iKassa.)

Kirjeperintä tehoaa yleensä parhaiten velallisiin, jotka eivät ole aiemmin saaneet perintäkirjeitä. Tämä siitä syystä, koska maksuhäiriömerkintä ja perinnästä aiheutuvat kustannukset ovat todellisia seuraamuksia joita velallinen haluaa välttää. Kirje tulee osoittaa yrityksissä aina sellaiselle henkilölle, jolla on päätäntävaltaa tehdä päätös saatavan maksamiseksi, jotta

saatavan periminen ei pitkity entisestään. Kirjeperintä on velkojalle edullinen ja nopea vaihtoehto periä saataviaan. (Lindström 2011, 247.)

Kuviossa 3 on esimerkki kuluttajasaatavan perinnästä. Maksumuistutuksen lähettäminen saatavaa erota hieman velkojasta riippuen, mutta yleensä se on n. 2 viikkoa eräpäivästä.

Kuvio 3: Esimerkki kuluttajasaatavan perinnästä (Lindström 2011, 219-225)

4.1.2 Yksityisoikeudellinen tratta

Tratta on perintätoimiston lähettämä julkisuusuhkainen maksukehotus, joka on yleinen keino perittäessä yritysten saatavia toisilta yrityksiltä. Trattassa pyydetään yritysvelallista maksamaan velka viivästyskokoineen ja kuluineen. Siinä vaiheessa, kun perintätoimisto lähettää tratan velalliselle, aiheutuu siitä maksuviivetieto yrityksen luottotietoihin. Maksuviivetieto säilyy kuusi kuukautta sen rekisteröinnistä. Tratan tehokkuus perustuu tratan julkiseen protestointiin. Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli velallinen ei maksa velkaansa trattassa asetetun määräajan puitteissa, siirtyy tratta protestoitavaksi Suomen Asiakastieto Oy:hyn. Tratta voidaan protestoida hiljaisesti tai julkisesti. (Lindström 2011, 254-255; iKassa.)

Julkinen protestointi tarkoittaa sitä, että protesti julkaistaan talousalan lehdissä, kuten Kauppalehdessä tai Taloussanomissa. Sen lisäksi protestointi rekisteröidään luottotietorekisteriin. Trattaprotesti säilyy yrityksen luottotiedoissa kolme vuotta. Mikäli tratta protestoidaan hiljaisena tarkoittaa se sitä, että siitä jää merkintä ainoastaan luottotietoyhtiön rekisteriin. Protestoinnin yhteydessä velallinen saa vielä mahdollisuuden hiljaiseen protestointiin. Luottotietoyhtiö lähettää velalliselle protestointi-ilmoituksen jossa kerrotaan, että velallinen voi välttää julkisen protestoinnin, mikäli se on suostuvainen maksamaan saatavan seitsemän päivän kuluessa protestointi-ilmoituksesta. (Lindström 2011, 255.)

Velallinen voi myös riitauttaa tratan, jolloin se johtaa laajaan haastehakemukseen ja sen kautta käräjäoikeuden käsittelyyn. Velkojalla on myös mahdollisuus jättää tratta protestoimatta kokonaan. Sellaisessa tilanteessa velallisella on yleensä muitakin saatavia perinnässä, eikä velkoja halua aiheuttaa kilpailua muiden velkojien kanssa, jolloin omien saatavien perin-

tä vaarantuisi. Tratta on tarkoitettu ainoastaan yritysten välisiin velkasuhteisiin eikä sitä saa käyttää kuluttajasaatavan perimiseksi. Myöskään kulutusluottojen perintään ei saa käyttää trattaa. Trattaperintään siirrytään yleensä ensimmäisen maksuvaatimuksen jälkeen riidattomissa yrityssaatavissa. (Lindström 2011, 255; Willman 1999, 111; Lindorff Oy.)

4.2 Oikeudellinen perintä

Mikäli velkaa ei ole onnistuttu perimään vapaaehtoisesti, siirrytään oikeudelliseen perintään. Oikeudellisen perinnän tavoitteena on, että velallinen maksaa velan tai sopii maksusopimuksesta velkojan kanssa. Tavoitteena on myös täytäntöönpanoperusteen eli oikeuden päätöksen hankkiminen, jotta velkoja voi käyttää ulosottomiehen apua saatavan ulosmittaamiseksi. Oikeudellisessa perintä siis tavallisesti sisältää kaksi vaihetta: oikeudenkäynti ja ulosotto. On hyvä muistaa, että oikeudellisessa perinnässä myös kulut nousevat oikeudenkäynnissä yleensä korkeiksi. Tämä tarkoittaa, että lisäkuluja tulee oikeudenkäynnissä 110-240 euroa ja riitauteissa tapauksissa kulut voivat nousta jopa tuhansiin euroihin. Ulosottoonkin liittyvät kulut saattavat olla merkittävät pitkäaikaisessa palkan tai eläkkeen ulosmittaamisessa. (Lindström 2011, 264; Kuluttajaliitto 2014.)

Ennen oikeudellisen perinnän aloittamista on syytä tutkia velallisen aiempaa maksukäyttämistä, josta on usein hyötyä tuloksellisen perintätavan valitsemisessa. Oikeudellisessa perinnässä voi olla vaikeaa onnistua, mikäli velallisella on aiempia maksuhäiriöitä. Kaikista velallisen maksuhäiriöistä ei välttämättä löydy merkintöjä luottotietoja välittäviltä yrityksiltä. Tämä johtuu siitä syystä, jos velallinen on haasteen saatuaan tehnyt maksusopimuksen velkojan kanssa. Oikeuden vahvistamasta maksusopimuksesta ei merkitä tietoja luottotietoja välittävien yritysten tiedostoihin. Sovinto siirtyy ulosottoon, mikäli velallinen ei noudata maksusopimuksen mukaista aikataulua. (Lindström 2011, 265.)

Velkoja voi suorittaa oikeudellisen perinnän itse, mutta yleensä sen hoitaa perintään erikoistunut asiamies kuten perintätoimisto tai perintään erikoistuneet asianaajo- ja lakitoimistot. Ennen oikeudellisen perinnän aloittamista, kannattaa olla yhteydessä velallisen kotipaikkakunnan ulosottomieheen. Mikäli velallinen on ollut aiemmin maksuvaikeuksissa, saa ulosottomies luovuttaa tietoja hänen aiemmasta ulosotto- ja varallisuustilanteesta. Näin voi välttää turhia perintärutiineja saatavan perimiseksi. Pieniä saatavia ei kannata oikeudellisesti periä, ellei tiedetä varmasti velallisella olevan varallisuutta. Mikäli velallinen osoittautuukin perinnän päätyttyä varattomaksi, joutuu velkoja vastaamaan perinnästä aiheutuvista kuluista itse. (Lindström 2011, 267-268.)

4.2.1 Haastemenettely

Jos velallinen ei suorita velkaansa vapaaehtoisesti, joudutaan saatava vahvistamaan ulosottokelpoiseksi oikeuden päätöksellä eli niin sanotulla haastemenettelyllä. Saatava voidaan vahvistaa myös muilla tavoilla esimerkiksi ulosottomiehen suorittamalla osamaksutilityksellä ja asianomistajavaatimuksella rikosoikeudenkäynnissä. Valtion verosaamiset ja tietyt vakuutusyhtiöiden vakuutusmaksusaatavat ovat suoraan ulosottokelpoisia ja niihin ei tarvitse erikseen hakea tuomioistuimen vahvistuspäätöstä. Kuten luvussa 4.1 on mainittu, täytyy velkojan lähettää velalliselle kirjallinen maksuvaatimus ennen oikeudelliseen perintään ryhtymistä. (Lindström 2011, 267-268.)

Riidattomat saatavat voidaan hoitaa suppealla haastehakemuksella, jolloin ne vahvistetaan ulosottokelpoisiksi yksipuolisella tuomiolla valmisteluvaiheessa. Tässä tapauksessa kyse on yleensä siitä, että velallisella ei ole yksinkertaisesti rahaa maksaa velkaansa pois. Velkoja voi itse laatia riidattomien asioiden haastehakemuksen tai antaa tiedot asiamiehelle, jolloin asiamies laatii hakemuksen hänen puolestaan. Oikeudenkäyntiin asti menevät ainoastaan riitautetut saatavat haastemenettelyä käytettäessä. Riitautetut asiat käynnistetään laajalla haastehakemuksella, mutta kaikki haastemenettelyyn menevät saatavat käyvät läpi saman esikäsittelyvaiheen. Riitaisassa tapauksessa velallinen joutuu hävitessään maksamaan myös velkojan oikeudenkäyntikulut, jotka voivat nousta tuhansiin euroihin. (Lindström 2011, 271; Kuluttajaliitto 2014.)

Haastehakemus tulee toimittaa velallisen kotipaikan käräjäoikeuteen. Haastehakemuksen tulisi sisältää seuraavat tiedot: velallisen osoite, velallisen henkilötunnus, asianosaisten ja asian yksilöinti, prosessiosoite, saatavan peruste, viivästyskorko, perintäkulut ja oikeudenkäyntikulut sekä niiden viivästyskoron. Prosessiosoitteella tarkoitetaan sitä osoitetta, johon käräjäoikeus lähettää haasteasiaa koskevat kirjeet (esim. kehotukset ja kutsut). Prosessiosoite on yleensä velkojan oma tai hänen asiamiehenä toimineen osoite. Saatavan peruste on esimerkiksi sopimus, jota vastaan velallinen on tehnyt rikkeen. Perusteella ei siis tarkoiteta pelkästään velalliselle lähetettyjä laskuja. Mikäli käräjäoikeus hyväksyy haastehakemuksen ja antaa riita-asiasta yksipuolisen tuomion, toimitetaan tuomio suoraan ulosottoviranomaiselle. Yksipuolinen tuomio on suoraan ulosottokelpoinen. Velallinen voi säästyä maksuhäiriömerkinnältä vielä haasteen saamisen jälkeen, mikäli hän maksaa velan ja oikeudenkäyntikulut ennen tuomion antamista. (Lindström 2011, 276; iKassa; Kuluttajaliitto 2014.)

4.2.2 Ulosotto

Ulosotolla tarkoitetaan velallisen tuloon ja omaisuuteen kohdistuvaa pakkotäytäntöönpanoa, jota säätelee ulosottolain kumonnut Ulosottokaari 15.6.2007/705. Ulosotto voidaan aloittaa

vasta oikeudesta saadun täytäntöönpanoperusteen jälkeen. Suomessa ulosottoa hoitaa ulosottolaitos, joka on valtion viranomainen. Ulosottoviranomainen voi esimerkiksi ulosmitata velkaa suoraan velallisen palkasta, elinkeinotulosta, eläkkeestä tai myydä velallisen omaisuutta niin paljon, että velka tulee maksetuksi. Velkaa voidaan periä niin kauan kuin velka vanhennee. Ulosottoon siirtyneelle velalle on määrätty lopullinen vanhenemisaika, joka on 15 vuotta käräjäoikeuden velkomustuomiosta tai muusta täytäntöönpanoperusteesta. Muutamassa poikkeustapauksessa ulosottooperusteen määräaika on 20 vuotta. Näissä tapauksissa velkojana on yksityishenkilö tai saatava perustuu rikokseen. (Lindorff Oy; Ulosottokaari 705/2007)

Ulosottoasia tulee vireille siitä päivästä lähtien, kun velkoja tai hänen asiamiehensä lähettää ulosottohakemuksen ulosottoviranomaiselle. Hakemuksen tulee sisältää hakijan henkilö- ja yhteystiedot, hakijan saatavan määrä sekä mahdolliset lyhennysten määrät ja ajankohdat jotta velallinen on jo maksanut. Sen jälkeen, kun ulosottoasia on tullut vireille, lähetetään velalliselle vireilletuloilmoitus. Siinä ilmoitetaan ulosoton vireilletulopäivä, kihlakunnanulosottomiehen yhteystiedot sekä asianhallintatiedot. Vireilletuloilmoitukseen liitetään myös maksuehdotus, jossa velallista kehoitetaan suorittamaan saatava tiettyyn määräaikaan mennessä tai muutoin ulosottomies aloittaa täytäntöönpanotoimet saatavan ulosmittaamiseksi. Velallisen mahdollisesti saama veronpalautus voidaan kuitenkin ulosmitata jo ennen määräajan päättymistä. Mikäli velallinen maksaa maksunsa määräpäivään mennessä niin siitä ei aiheudu merkintää ulosottorekisteriin. (Koulu & Lindfors 2010, 159, 170-172.)

Ulosottomies ulosmittaa velallisen omaisuutta ainoastaan velkojen ja täytäntöönpanosta aiheutuvien kulujen määrän verran. Ulosmittausjärjestyksen mukaisesti ulosmittaus kohdistuu ensimmäisenä velallisen halussa olevaan käteiseen, pankkitilillä oleviin varoihin sekä velallisen palkkaan tai työeläkkeensä (Ulosottokaari 705/2007, 24 §). Mikäli velalliselta ei löydy tämänkaltaista omaisuutta niin seuraavaksi ulosmittaus kohdistuu velallisen irtaimeen esimerkiksi autoon. Jos irtaimistonkaan myyminen ei kata velan määrää, ulosmitataan seuraavaksi velallisen omistuksessa oleva kiinteistö. Ulosottojärjestyksessä viimeisenä on kiinteistö, jota velallinen tarvitsee vakituiseen asumiseen tai välttämättömän toimeentulon saamiseksi. Tämä siis tarkoittaa, että esimerkiksi velallisen mökki voidaan ulosmitata ennen hänen varsinaista asuinkiinteistöään. (Koulu & Lindfors 2010, 180.)

4.2.3 Konkurssiperintä

Konkurssiperinnän tehokkuus perustuu sen tuomaan konkurssiuhkaan velallisy yritykselle. Konkurssihakemuksen jättäminen voi vaikeuttaa myös velallisy yrityksen luotonsaantia jatkossa. Konkurssiperintää kannattaa lähtökohtaisesti soveltaa sellaisiin yrityksiin, joilla on aikaisemmin vain vähän maksuhäiriömerkintöjä tai ei ollenkaan sekä yrityksen liiketoiminta jatkuu.

Konkurssiperinnässä velkoja hakee suoristusta riidattomalle saatavalle. (Lindström 2011, 265, 408.)

Ennen konkurssiperinnän aloittamista tulee velallisen lähettää konkurssiuhkainen maksukehoituskirje velalliselle, jossa hän tiedottaa jättävänsä konkurssihakemuksen tuomioistuimelle, mikäli hän ei suorita saatavaa tiettyyn määräpäivään mennessä tai sovi maksusopimuksesta velkojan kanssa. Konkurssihakemus on jätettävä tuomioistuimelle viimeistään kolmen kuukauden kuluessa maksukehotuksen määräajan päättymisestä. Konkurssihakemuksen jättäminen tarkoittaa aina velalliselle liiketoiminnan lopettamisen uhkaa. Pelkästään konkurssihakemuksen jättämisestä tehdään merkintä luottotietorekisteriin, joka voi vaikeuttaa yrityksen luotonsaantia merkittävästi. Myös velallinen voi hakea itse itseään konkurssiin. (Lindström 2011, 408; Mörn 2014.)

Konkurssihakemus voidaan perua, jos velallinen ja velkoja sopivat maksusopimuksesta. Mikäli näin ei tapahdu tehdään yrityksestä konkurssiin asettaminen. Konkurssin alkaessa tuomioistuin määrää pesänhoitajan yrityksen konkurssipesälle, josta haetaan suoritukset jako-osuuksille. Jos konkurssipesä todetaan varattomaksi, poistetaan yhtiö kaupparekisteristä ja perintää voidaan jatkaa henkilövelalliselta. Velallinen vastaa siis veloistaan myös jatkossa saamillaan tuloillaan ja omaisuudellaan. (Lindström 2011, 408; Mörn 2014.)

5 Maksuhäiriömerkintä

Mikäli ulosotosta ei löydy ulosmitattavaa omaisuutta eikä tuloja, joutuu ulosottomies toteamaan velallisen varattomaksi ja asia palaa perintäyhtiölle. Perintäyhtiö voi jatkaa vapaaehtoista perintää tai lähettää velan myöhemmin takaisin ulosottoon. Varattomaksi todetusta velallisesta seuraa maksuhäiriömerkintä luottotietorekisteriin ulosottokelpoisissa saatavissa. Maksuhäiriömerkintä voi myös seurata esimerkiksi 60 päivää viivästyneestä kulutusluotosta tai käräjäoikeuden antamasta yksipuolisesta velkomustuomiosta, jossa velallinen vahvistetaan maksuvelvolliseksi (yksityisoikeudelliset saatavat). Lisäksi maksuhäiriömerkintä aiheutuu yksityishenkilöille myönnytyistä tai vapaaehtoisesta velkajärjestelystä. (Lindorff Oy; TalousSuomi 2013.)

Maksuhäiriömerkintä säilyy luottorekisterissä kahdesta viiteen vuoteen riippuen maksuhäiriön asteesta. Velkomustuomiosta seurannut maksuhäiriömerkintä säilyy kolme vuotta samoin, kuin ulosotossa todetusta varattomuudesta. Kulutusluottoon liittyvä maksuhäiriö pysyy rekisterissä kaksi vuotta ja yksityishenkilön konkurssista seurannut maksuhäiriö näkyy rekisterissä viisi vuotta. Velan maksaminen ei poista merkintää rekisteristä, mutta voi lyhentää maksuhäiriömerkinnän tallennusaikaa kahteen vuoteen. Entisen maksuhäiriömerkinnän tallennusaika

pitenee neljään vuoteen, mikäli henkilölle tulee uusi maksuhäiriömerkintä ennen kuin aikaisempi merkintä on ehtinyt poistua rekisteristä. (Suomen Asiakastieto Oy 2014.)

Maksuhäiriömerkinnät ovat julkista tietoa, joten yritykset pääsevät tarkistamaan asiakkaidensa tiedot ennen sopimusten tekoa. Suomen Asiakastieto Oy:n luottotietorekisteri on Suomen kattavin. Maksuhäiriömerkintä rajoittaa uusien luottojen myöntämistä kuten pankkilainan, opintolainan, pikavippien ja luottokorttien saantia. Myös voimassaolevat luottokortit voidaan vaatia takaisin. Lisäksi maksuhäiriömerkintä voi vaikeuttaa vapaaehtoisten vakuutuksien myöntämistä sekä asunnon vuokraamista. Matkapuhelinliittymien ja Internet-yhteyssopimusten tekeminen edellyttää myös, että asiakkaalta ei löydy aiempia maksuhäiriömerkintöjä luottotietorekisteristä. (Kuluttajaliitto 2014.)

6 Velan vanhentuminen

Velan vanhentumisaika riippuu siitä, minkä tyyppisestä saatavasta on kyse (yksityisoikeudelliset ja julkisoikeudelliset saatavat). Yleinen vanhentumisaika on kolme vuotta ja se koskee yksityisoikeudellisia saatavia eli kaikkia muita kuin suoraan ulosottokelpoisia saatavia. Vanhentumisaika alkaa kulumaan saatavan eräpäivästä alkaen. Velan vanhentumisaika pitenee viiteen vuoteen, mikäli velalle haetaan ulosottoperustetta oikeudesta. Vanhentumisaika voidaan katkaista, jolloin vanhentumisaika alkaa aina alusta. Velkoja voi katkaista vanhentumisaajan vaatimalla velalliselta suoritusta tai muistuttamalla velallista velasta. Vanhentumisaika katkeaa myös siinä tapauksessa, jos velallinen alkaa suorittamaan saatavaa tai sopii velkojan kanssa maksusopimuksesta. (Takuu-Säätiö 2014.)

Julkisoikeudelliset velat vanhenevat lopullisesti viidessä vuodessa. Tämä tarkoittaa sitä, että velan vanhentumisaikaa ei voida katkaista. Julkisoikeudellisia saatavia ovat esimerkiksi verot, sakot, julkisen terveydenhuollon maksut sekä muut julkiset maksut. Näissä tapauksissa velan vanhentumisaika on kuitenkin todellisuudessa pidempi kuin viisi vuotta, koska vanhentumisaika alkaa kulumaan vasta maksun määräämisvuotta seuraavan vuoden alusta alkaen. (Takuu-Säätiö 2014.)

Yksityishenkilöltä ei voida periä velkoja loputtomiin siitä huolimatta, vaikka vanhentumisaika alkaisi aina alusta. Lopullinen vanhentumisaika 15 vuotta käräjäoikeuden tuomiosta tai yksipuolisesta tuomiosta, mikäli kyseessä on luonnolliselle henkilölle asetetusta maksuvelvoitteesta. Lopullinen vanhentumisaika on 20 vuotta siinä tapauksessa, jos velkojana on yksityishenkilö tai velka perustuu rikokseen. Määräaika alkaa kulumaan siitä päivästä lähtien, kun velan lopullinen ulosottoperuste on annettu. Saatavan lopullinen vanhentumisaika ei ala kulua, jos velalle ei haeta ulosottoperustetta. Asetetulla määräajalla estetään uudet ulosmittaukset. (Takuu-Säätiö 2014; Oikeuslaitos 2014.)

7 Perintälain uudistukset 16.3.2013

Perintälain uudistukset astuivat voimaan 16.3.2013. Uudistuksilla haluttiin parantaa velallisen asemaa rajoittamalla perinnän kustannuksia niin, että perintäkulujen vuoksi velat eivät kasvaisi suhteettoman suuriksi. Saman kuluttajasaatavan perinnässä saa vaatia perintäkuluja enintään kahdesta maksuvaatimuksesta ja enintään yhdestä maksusuunnitelmasta (Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 10 c §). Aiemmin maksuvaatimusten määrää ei ollut rajoitettu ollenkaan ja pienet velat saattoivat kasvaa monikertaisiksi. Toinen tärkeä uudistus on, että lakiin kirjattiin jo vakiintunut käytäntö hyvästä perintätavasta, jonka mukaan päättynyttä tai vanhentunutta velkaa ei voida periä, totuudenvastaisten ja harhaanjohtavien tietojen antaminen on kiellettyä sekä riitautettavaa saatavaa ei saa periä, ellei riitautus ole perustelematon tai selvästi perusteeton (Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 4 §).

Uudistuneen perintälain nojalla kuluttajavelallisella on oikeus pyytää velkojaa keskeyttämään vapaaehtoisen perinnän, jolloin asia siirtyy eteenpäin maksutuomion hakemiseen ja ulosottoon (Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 4 c §). Kuluttajavelallinen saa pyytää keskeyttämistä vasta, kun velka on kokonaisuudessaan erääntynyt. Velkoja saa jatkaa perintää sillä ehdolla, että siitä ei aiheudu minkäänlaisia kuluja velalliselle. Velkoja voi kirjata velan suoraan luottotappioksi, jos se ei halua hakea maksutuomiota ja siirtää velkaa ulosottoon. Lisäksi uudistuneen perintälain mukaan perintätoimisto ei voi enää periä perintäkuluja erillisenä alkuperäisestä velasta. Suoraan ulosottokelpoisen velan perintäkulut ovat myös suoraan ulosottokelpoisia ja vanhan lain mukaan niitä ei tarvinnut periä yhdessä alkuperäisen velan kanssa. Tämä aiheutti sekaannusta, koska perintätoimistossa saattoi olla pieniä maksuja perinnässä vaikka itse päävelka on jo ulosotossa. (Takuu-Säätiö 2014.)

Merkittävä uudistus tehtiin myös kuluttajasaatavien kohdistusjärjestykseen. Uuden maksujärjestyksen mukaan kuluttajavelallisen maksusuoritukset kohdistuvat ensin kuluttajasaatavan korolle ja varsinaiselle pääomalle, jonka jälkeen vasta velan perintäkuluille (Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 11 a §). Tämä nopeuttaa varsinaisen velan takaisinmaksua merkittävästi. Ennen uudistusta ei ollut tarkkaan määritelty, missä järjestyksessä saatavaa lyhennettiin ja yleensä perintätoimistot ja velkojat kohdistivat lyhennykset ensin perintäkuluille ja se jälkeen vasta varsinaiselle saatavalle. Uudistus selkeyttää velan lyhennysten kohdistamista huomattavasta varsinkin velallisen kannalta. Nyt kuluttajavelallisella on parempi mahdollisuus riitauttaa saatava, mikäli perintätoimisto on menetellyt kohdistamissäännöstä poiketen. (Lindorff 2013; Lindström 2011, 174; Oikeusministeriö 2013.)

Samalla perintälain uudistusten myötä astui voimaan EU:n uudistettu maksuviivästysdirektiivi, joka koskee ainoastaan yritysten välistä kaupankäyntiä. Direktiivin mukaisesti maksun viiväs-

tyessä velkojalla on oikeus periä velallisyrytykseltä 40 euron viivästysmaksu eräpäivän jälkeen. Maksuviivästysdirektiivin on tarkoitus kannustaa yrityksiä suoriutumaan saatavistaan eräpäivään mennessä. (Oikeusministeriö 2013; Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 10 e §)

Perintäkulujen enimmäismäärät muuttuivat uudistuksen jälkeen niin, että ammattimaista perintää harjoittava yritys saa periä kulut enintään kahdesta maksuvaatimuksesta ja enintään yhdestä maksusuunnitelmasta (Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 10 c §). Toisen maksuvaatimuksen hinta saa olla enintään puolet ensimmäisen maksuvaatimuksen hinnasta. Maksuvaatimuksen ja maksusuunnitelman enimmäiskulut määräytyvät velan pääoman mukaan seuraavalla tavalla:

Kulut	Velan pääoma
14 euroa	enintään 100 euroa
24 euroa	yli 100 euroa, mutta enintään 1000 euroa
50 euroa	yli 1000 euroa
14 euroa	velka on suoraan ulosottokelpoinen

Taulukko 1: Maksuvaatimuksen enimmäiskulut (Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 10 a §)

Kirjallisen maksusuunnitelman kulut:

Kulut	Velan pääoma
20 euroa	enintään 100 euroa tai maksueriä on enintään 4kpl
30 euroa	enintään 100-1000 euroa ja maksueriä yli 4 kpl
50 euroa	yli 1000 euroa ja maksueriä yli 4 kpl
20 euroa	20 euroa, jos velka on suoraan ulosottokelpoinen

Taulukko 2: Kirjallisen maksusuunnitelman enimmäiskulut (Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 10 a §)

Maksuvaatimuksen lisäksi kirjallisesta maksumuistutuksesta saa periä viisi euroa, kuten aiemminkin. Maksuajan pidennyksestä voidaan periä samoin viisi euroa, mutta pidennyksen täytyy olla vähintään 14 päivää. Perinnän eri vaiheiden kokonaissummasta (esimerkiksi 2 maksumuistutusta, 2 maksuvaatimusta ja 1 maksusuunnitelmaa) on myös määrätty enimmäismäärät velan pääoman mukaisesti. Lakimuutoksen myötä perinnän kokonaissumman enimmäismäärät

ovat muuttuneet merkittävästä. Ennen lakimuutosta enintään 250 euron veloista sai periä korkeintaan 190 euroa perintäkuluina. Suuremmissa kuin 250 euron veloissa perintäkulujen enimmäismäärä oli 220 euroa. Lakimuutos koskee vain vapaaehtoista perintää eikä siihen sisälly oikeudenkäyntikuluja joita aiheutuu, jos velalle haetaan maksutuomiota ulosottoa varten. (Oikeusministeriö 2013, Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 10 d §.)

Kulut	Velan pääoma
60 euroa	enintään 100 euroa
120 euroa	yli 100 euroa, mutta enintään 1000 euroa
210 euroa	yli 1000 euroa
51 euroa	velka on suoraan ulosottokelpoinen

Taulukko 3: Perinnän kokonaissumman enimmäismäärät (Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 10 d §)

8 Tilastotietoa maksuhäiriöistä ja Pohjantähden saatavista

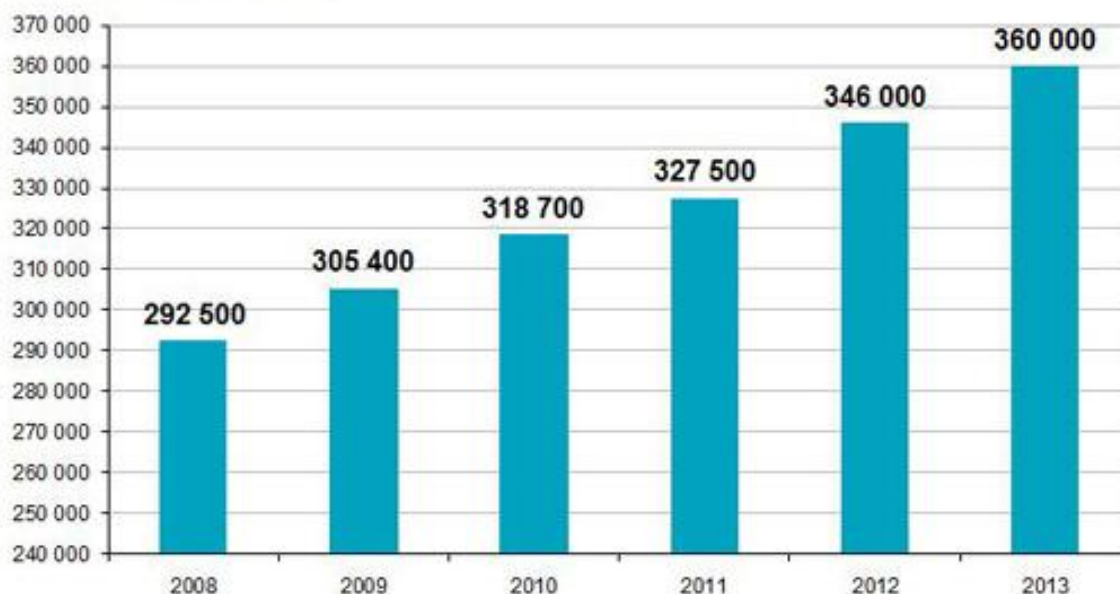
Tämän kappaleen tarkoituksena on perehdyttää lukija maksuhäiriötilastojen yleiseen kehitykseen Suomessa aikavälillä 2008-2013 ja löytää syitä kasvaneiden maksuhäiriölukujen taustalta. Kappaleessa 8.2 perehdytään vakuutusyhtiö Pohjantähden perintätilastoihin ja selvitetään, onko yleinen trendi nähtävissä myös Pohjantähden saatavien lukumäärissä. Lopuksi verrataan Pohjantähden perintätoimistoon ja ulosottoon siirtyneiden saatavien suhdetta keskenään. Kuvion avulla voidaan selvittää, onko vapaaehtoisen perinnän rajoittaminen vaikuttanut Pohjantähden ulosottoon siirtyvien saatavien määrään. Tilastojen aikaväli on vähintään viisi vuotta, jotta tilastot olisivat mahdollisimman luotettavat.

8.1 Maksuhäiriömerkintöjen kehitys Suomessa 2008-2013

Asiakastieto Oy:n mukaan 8,3 prosentilla suomalaisista aikuisista on maksuhäiriömerkintöjä. Pelkästään vuonna 2013 maksuhäiriömerkintöjä rekisteröitiin 252 000 kuluttajalle ennätyskeliset 1,8 miljoonaa kappaletta. Rajua maksuhäiriömerkintöjen kasvua selittää taantuman heikentämä työllisyystilanne sekä se, että kuluttajat ovat yhä useammin velkaa useammalle luotonmyöntäjälle. Vuonna 2013 maksuhäiriöisten henkilöiden määrä kasvoi 14 000:llä ja kokonaisluku oli 360 000. Näistä henkilöistä jokaisella on keskimäärin 16 maksuhäiriömerkintää. Aiemmin näin paljon maksuhäiriöisiä kuluttajia on ollut vuonna 1997, jolloin niitä oli 368 000. Nykyisistä maksuhäiriömerkinnöistä 60 % kuuluu miehille. (Suomen Asiakastieto Oy 2014.)

MAKSUHÄIRIÖISET KULUTTAJAT 2008-2013

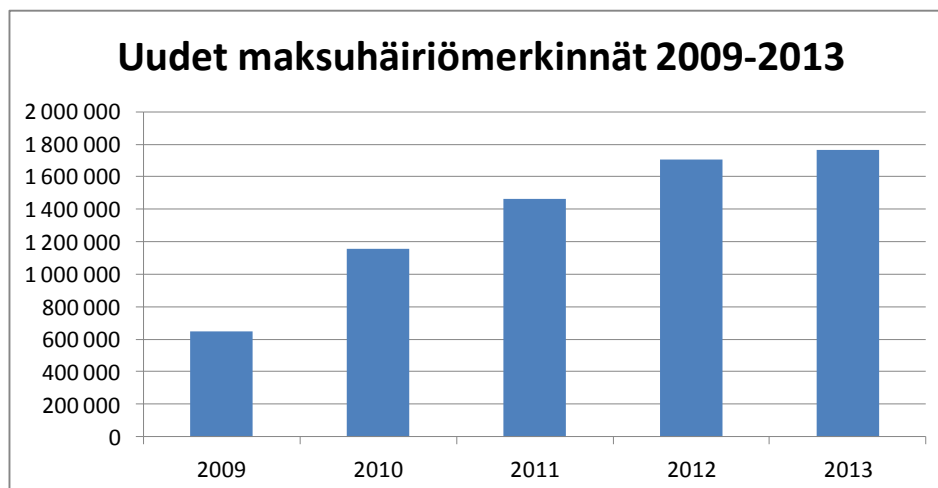
*Enimmillään 368 000 vuonna 1997

Kuvio 4: Maksuhäiriöiset kuluttajat 2008-2013 (Suomen Asiakastieto Oy 2014)

Kuvion perusteella kuluttajien maksuhäiriöiden trendi on ollut kasvussa vuodesta 2008. Talouselämässä julkaistun artikkelin mukaan viimeaikaista maksuhäiriöiden kasvua voi selittää myös maaliskuussa voimaan tulleella perintälain uudistuksella. Nykyään suurempi määrä saatavista siirtyy oikeudelliseen perintään, koska lakiuudistus rajoittaa vapaaehtoista perintää, josta velallisella on mahdollisuus selvittää ilman maksuhäiriömerkintää. Se taas näkyy lisääntyvinä maksuhäiriömerkintöinä (Talouselämä 2013). Maksuhäiriömerkintöjen kehitykseen vaikuttaa moni muukin seikka perintälain uudistuksen lisäksi. Siitä syystä on vaikea sanoa, mikä on lakiuudistuksen osuus kasvavista maksuhäiriötilastoista.

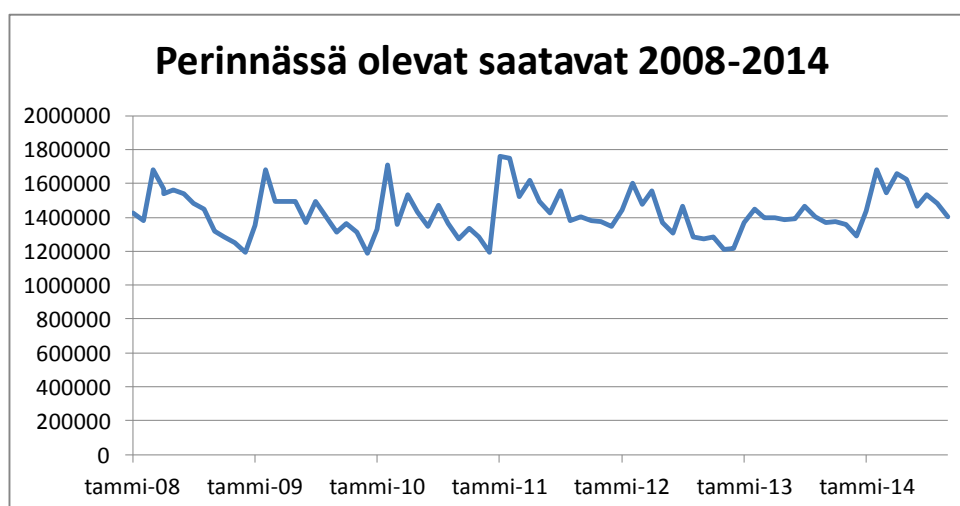
Kuviossa viisi on kuvattuna uudet maksuhäiriömerkinnät vuosilta 2006-2013. Vuoden 2010 hyppäys johtuu tilastointitapamuutoksesta, jonka mukaan ulosoton varattomuustilanteesta seuraa jokaisesta velasta oma maksuhäiriömerkintänsä. Ennen tilastointitapamuutosta ulosoton varattomuustilanteesta seurasi ainoastaan yksi häiriötieto. Luvut ovat olleet jatkuvassa kasvussa vuodesta 2006 alkaen. Kasvu näyttää kuitenkin hidastuvan vuoteen 2013 mennessä. Vuosien 2012 ja 2013 välillä kasvua on 3,7%. Tämä voi kertoa siitä, että ollaan saavuttamassa pian huippua uusien maksuhäiriöiden määrässä ja tilastot ovat taittumassa laskuun. (Suomen Asiakastieto Oy 2014.)

Kuvio 5: Uudet maksuhäiriömerkinnät 2009-2013 (Suomen Asiakastieto Oy 2014)

8.2 Pohjantähden perinnässä olevat saatavat

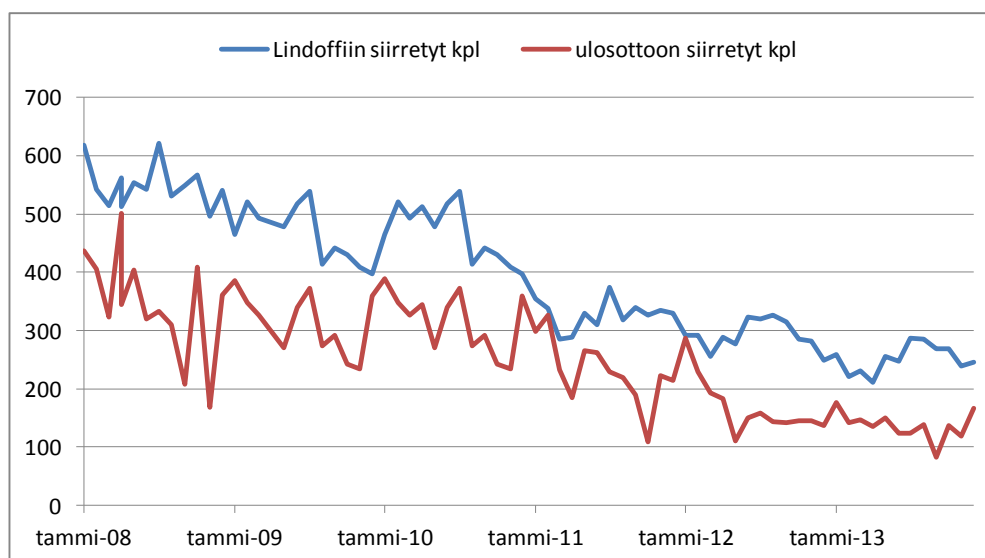
Pohjantähden perinnässä olevat saatavat ovat hieman kasvussa edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta. Yleisesti katsottuna vuoden 2014 luvut ovat kuitenkin selvästi korkeammat kuin edellisvuonna. Korkeimmillaan luvut nousivat 2014 helmikuussa ja edellisen kerran luvut ovat olleet yhtä korkealla vuonna 2011 helmikuussa. Tilastojen luvut ovat kuvattuna kuukausien tarkkuudella syyskuulle 2014 asti. Kuviossa ei ole nähtävissä suuria muutoksia vaan luvut ovat pysyneet suunnilleen samalla tasolla vuosina 2008-2014.

Kuvio 6: Pohjantähden perinnässä olevat saatavat 2008-2014 (Majaoja 2014)

Vuonna 2015 lukujen voidaan olettaa kasvavan vielä entisestä, mikäli Suomen taloudessa tai kuluttajien maksukäyttäytymisessä ei tapahdu merkittävää muutosta. Saatavien määriä voidaan myös eri keinoin yrittää pitää kurissa. Tehokkain tapa on selvittää vakuutuksenottajan aiempaa maksukäyttäytymistä ja reagoida nopeasti, mikäli maksu erääntyy. Myös joustavilla maksuvaihtoehtoilla ja hyvällä asiakaspalvelulla voidaan vaikuttaa siihen, miten asiakas suhtautuu tuleviin maksuihin. Nämä ovat varmasti myös vaikuttaneet siihen, että huolimatta maksuhäiriötilastojen yleisestä kasvusta Pohjantähti on saanut pidettyä perinnässä olevat saatavat suunnilleen samalla tasolla vuodesta toiseen.

Kuviossa seitsemän on kuvattuna Lindorffiin ja ulosottoon siirretyt Pohjantähden saatavat 2008-2013. Tilastoihin vaikuttaa Pohjantähden uuden laskutusjärjestelmän käyttöönotto, johon on laskutettu vakuutusmaksuja vuodesta 2011. Uudesta järjestelmästä ensimmäiset saatavat siirrettiin Lindorffiin tammikuussa 2014. Tässä kaaviossa on siis kuvattuna ainoastaan vanhan järjestelmän saatavat. Kaaviosta on kuitenkin nähtävissä, että väli näiden kahden muuttujan välillä on hieman kaventunut vuoteen 2013 mennessä. Se voi kertoa siitä, että yhä enemmän perintätoimistoon siirtyvistä saatavista menee ulosottoon asti, joka on nähtävissä myös ulosottoesteiden yleisestä kehityksestä. Vuonna 2013 ero näyttää kapenevan loppuvuodesta. Merkittävää muutosta ei ole kuitenkaan nähtävissä.

Kuvio 7: Lindorffiin ja ulosottoon siirretyt tapaukset 2008-2013 (Majaoja 2014)

Viimeaikaista maksuhäiriömerkintöjen määrän kasvua voidaan osin selittää perintälain uudistuksilla, mutta tämä trendi on ollut jo pitkään näkyvissä ennen perintälain muutosta. Kasva-
viin lukuihin vaikuttaa myös se, että kuluttajat ovat velkaa yhä useammalle luotonmyöntäjäl-
le. Tilastot heijastavat ennemminkin yleistä huonoa taloustilannetta sen sijaan, että vain yksi
indikaattori kasvaisi rajusti jonkin syyn seurauksena. Huono taloustilanne vaikuttaa jokaiseen
talouden osa-alueeseen. Päinvastoin hyvä taloustilanne näkyy vähentyneinä maksuhäiriömer-
kintöinä, koska työllisyystilanteen parantuessa kuluttajilla on entistä paremmat mahdollisuu-
det selviytyä maksuistaan.

Pohjantähden perinnässä olevien saatavien määrä on ollut vuonna 2014 korkeimmillaan hel-
mikuussa ja edellisen kerran luvut ovat olleet yhtä korkealla vuoden 2011 helmikuussa. Viime
aikaisen kasvun voi selittää maksuhäiriötilastojen yleinen kasvu. Ulosottoon ja Lindorffiin
siirtyneiden suhde ei ole merkittävästi muuttunut vuoteen 2013 mennessä. Tämä tarkoittaa
sitä, että oikeudelliseen perintään siirtyvät tapaukset eivät ole kasvaneet suhteessa muihin
perinnässä oleviin tapauksiin Lindorffissa. Eli perintälain uudistuksilla ei näyttäisi olevan vai-
kutusta Pohjantähden ulosottoon siirtyvien määrään. Vuoden 2013 lopussa on nähtävissä pien-
tä kasvua ulosottoon siirtyneissä tapauksissa ja tämä suunta on myös nähtävissä ulosottoes-
teiden yleisestä kehityksessä. Lindorffiin ja ulosottoon siirtyneiden tapausten vähentyneet
määrät johtuvat uuden laskutusjärjestelmän käyttöönotosta vuonna 2011.

9 Asiantuntijoiden haastattelut

Tässä kappaleessa haastattelin Pohjantähden ja Lindorffin asiantuntijoita. Kysymykset liittyi-
vät perintälain uudistuksiin sekä yleisesti perintään. Haastatteluja analysoidaan tarkemmin
kappaleessa 10 ja arvioidaan tutkimusmenetelmien luotettavuutta. Johtopäätöksissä kokoan
työni tulokset yhteen ja annan kehitysehdotuksia, miten kyseistä opinnäytetyötä voidaan hyö-
dyntää jatkossa. Haastattelukysymykset löytyvät opinnäytetyön liitteistä 1 ja 2.

9.1 Pohjantähden edustajien haastattelu

Haastattelin Pohjantähden perintäneuvottelijoita sekä Pohjantähden talousjohtajaa. Haastat-
telumenetelmänä käytin puolistrukturoidun- ja ryhmähaastattelun yhdistelmää. Tarkoituk-
senani oli ohjata kysymysteni avulla haastateltavia oikeaan suuntaan ja saada samalla aikaan
rakentavaa keskustelua aiheesta. Kaikki haastateltavat olivat samaan aikaan tapaamisessa
mukana keskustelemassa asiasta. Haastateltavat olivat saaneet etukäteen mietittäväkseen
haastattelukysymykset, joiden järjestystä kuitenkin vaihdoin varsinaisessa haastattelutilan-
teessa. Näin ollen haastateltavat joutuivat miettimään haastattelukysymyksiä uudelleen ja
samalla vastaukset eivät olleet liian valmisteltuja. Haastattelut sopivat kyseisen opinnäyte-
työn tutkimusmenetelmäksi siitä syystä, että perintäalan asiantuntijoilla on varmasti paras

näkemyksistä, miten perintälain uudistukset ovat vaikuttaneet eri osapuoliin. Haastattelut ovat myös paras taapa saada aikaan luonnollista keskustelua asiasta ja löytää uusia näkökulmia tutkimusongelmiin. Tutkimus on myös helppo toistaa samanlaisena uudestaan. Haastateltavia henkilöitä oli useampi siitä syystä, että haastattelu oli varmasti luotettava.

Ryhmähaastattelun etuna on, että sillä saadaan nopeasti vastauksia usealta henkilöltä samanaikaisesti. Lisäksi ryhmän jäsenet voivat auttaa toisiaan muistamaan jotain, mikä saattaisi jäädä huomaamatta yksin haastateltaessa. Puolistrukturoidun haastattelun luonteeseen kuuluu, että kysymysten järjestystä voidaan vaihdella ja samoja kysymyksiä ei välttämättä käytetä kaikkien haastateltavien kesken. Haastattelua voisi myös luonnehtia teemahaastatteluksi, koska haastatteluni rakentui tietyn teeman ympärille ja keskustelu oli hetkittäin hyvin vapaamuotoista. Teemahaastattelun tunnuspiirteenä kuitenkin on, että haastattelu ei etene valmiiksi suunniteltujen kysymysten mukaisesti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Haastatteluista selvisi, että perintälain uudistukset eivät ole vaikuttaneet merkittävästi Pohjantähden vakuutusmaksuperintään, koska muutoksella on ollut enemmän vaikutuksia perintätoimistojen toimintaan. Pohjantähti on ulkoistanut vakuutusmaksuperintänsä perintätoimisto Lindorffille. Talousjohtajan mukaan uusi kohdistamissääntö on nopeuttanut rahankiertoa, koska suoritukset kohdistetaan ensisijaisesti velan korolle ja varsinaiselle velan pääomalle. (Seppälä 2014.)

Pohjantähden perintäneuvottelija kertoi haastattelussa, että maksuhäiriöisten kuluttajien kasvaneet määrät ovat suurin piirtein samalla tasolla kuin 1990-luvun alun lama-aikana. ”Tämä näkyy vakuutusten myöntötilanteessa, jolloin tarkistetaan luottotiedot ja vastuuvaihtaan tulee entistä enemmän kyselyitä, voidaanko vakuutusta myöntää vai ei.” Lisäksi hän kertoo, että konkurssien määrät ovat kasvaneet viime aikoina. Hän myös epäilee, että maksuhäiriöiden määrät tulevat kasvamaan vielä tulevaisuudessa. (Majaoja 2014.)

Haastattelussa käsiteltiin keinoja kotiuttaa saatavia mahdollisimman tehokkaasti. Keskustelussa korostui nopea reagointi ja maksuhuomauttaminen. Yksittäisistä perintäkeinoista perintäneuvottelijat nostivat esille yksityisoikeudellisen tratan, jonka teho perustuu sen tuomaan julkisuusuhkaan. Perintäneuvottelijan mukaan tratta on tehokas keino periä saatavia yrityksiltä. Haastateltavat kertoivat, että Pohjantähdessä selvitetään asiakkaan aiempaa maksukäytäytymistä etukäteen, jolloin voidaan jättää ylimääräisiä perintärutiineja väliin. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jos velallisella on valmiiksi saatavia ulosottoja, niin saatava voidaan (esim. liikennevakuutus) lähettää suoraan ulosottoon kierrättämättä sitä perintätoimiston kautta. Mikäli asiakkaalla ei ole maksukykyä suoritua edellisistä maksuistaan on kannattavampaa siirtyä suoraan ulosottoon, koska vapaaehtoisen perinnän toimenpiteillä ei ole tässä vaiheessa enää tehoa. (Majaoja, Seppälä, Syrenius 2014)

Haastattelujen perusteella lakimuutosta pidettiin positiivisena asiana, koska siinä on lähdetty pääasiassa velallisen edusta. Velallisen laskut eivät kasva suhteettoman suuriksi perintäkulojen enimmäismäärien vuoksi ja velan pääoma tulee maksettua nopeammin kohdistamisjärjestyksen mukaisesti. Yhtiön kannalta se myös nopeuttaa rahan kiertoa ja saatavien perintää. Perintälain uudistukset vaikuttavat pääosin perintätoimistojen toimintaan eikä suoranaisesti Pohjantähden perintään. Kasvaneet maksuhäiriötilastot ovat taas nähtävissä vakuutusten myöntötilanteessa sekä konkurssien määrän kasvuna. (Majaoja, ym. 2014.)

9.2 Lindorffin asiantuntijoiden haastattelu

Haastattelin perintätoimisto Lindorffin varatoimitusjohtajaa, viestintäpäällikköä sekä avainasiakaspäällikköä yksilöllisesti. Haastattelumetodina käytin puolistrukturoitua haastattelua. Vastaukset haastatteluun sain puhelinhaastatteluna sekä sähköpostitse. Sen lisäksi tapasin avainasiakaspäällikön henkilökohtaisesti tapaamisessa, jossa hän kertoi Lindorffin liiketoiminnasta sekä siitä, miten perintälain uudistukset ovat vaikuttaneet heidän toimintaansa. Lindorffin asiantuntijoille esittämäni kysymykset erosivat Pohjantähden edustajille tekemästani haastattelusta. Lindorffin asiantuntijoiden haastattelukysymykset erosivat toisistaan, samoin kysymysten järjestys. Haastattelukysymykset ovat luettavissa opinnäytetyöni liitteestä 2.

Haastattelusta selvisi, että perintälain uudistuksilla oli ennakoitua pienemmät vaikutukset Lindorffin toimintaan, mutta samalla se on lisännyt työmäärää. Perintälain uudistusten myötä Lindorff on joutunut uusimaan tietojärjestelmiään ja hiomaan prosessejaan, jotta ne vastaisi uudistusten tuomia uusia vaatimuksia. Avainasiakaspäällikkö kertoi haastattelussa, että yhteydenottoja odotettiin tulevan enemmän, koska lakiuudistuksella rajoitettiin vapaaehtoista perintää. Lisäksi perintälain uudistuksella on ollut taloudellisesti vaikutusta ainoastaan pienempiin perintäalan toimijoihin, eikä niinkään Lindorffin tulokseen. Lindorffin liiketoiminta koostuu perinnän lisäksi yritysten myyntireskontran ja laskutuksen hoitamisesta sekä saatavakantojen ostamisesta. Lindorff tarjoaa myös informaatiopalveluja yritysten luottopäätösten tueksi sekä uutena palvelualueena kertaluottoon perustuvaa maksutapaa, jossa kuluttaja voi maksaa ostoksensa verkkokaupassa tai myymälässä laskulla yhdessä tai useammassa erässä. (Kankare, ym. 2014.)

Perintälain uudistusten myötä yhteydenottaja on tullut jonkin odotettua enemmän saatavan keskeyttämiseen liittyvissä asioissa. Osaltaan uudistusta on ymmärretty väärin, jolloin velallinen olettaa perinnän keskeytyvän kokonaan. Uudistus tarkoittaa mahdollisuutta keskeyttää vapaaehtoinen perintä, jolloin asia siirtyy oikeudelliseen perintään. Keskeytyspyyntöjä on kuitenkin tullut paljon odotettu vähemmän n. 3000 perintäasiaa koskien tähän mennessä. Perintäkulojen enimmäismäärät ovat jonkin verran heijastaneet velallisen maksettaviksi tullessiin perintäkuluihin tilanteessa, jossa vapaaehtoista perintää on jouduttu jatkamaan pitkään.

Viestintäpäällikkö kuitenkin muistuttaa, että perintäkuille asetetut kulukatot ovat täyttyneet vain harvoissa tapauksissa ennen perintälain uudistuksia sekä uudistusten jälkeen. Suuremman osan muodostavat oikeudellisen perinnän kustannukset, joihin ei tullut muutosta. (Kankare, Sarkamo 2014)

Uusien maksuhäiriömerkintöjen sekä maksuhäiriöisten kuluttajien määrän kasvu 2000-luvulla on viestintäpäällikön mukaan vahvasti sidoksissa kulutuskäyttäytymisen ja maksutapojen muuttumiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että yhä useampi palvelu tai tuote laskutetaan ja maksetaan jälkikäteen. ”Kun sama luottoistumisen trendi jatkuu, todennäköisesti myös siitä seuraavat häiriöt maksamisessa lisääntyvät” kertoo viestintäpäällikkö. Lisäksi lyhyellä aikavälillä maksuhäiriötilastoihin vaikuttavat kokonaistalouden vaihtelut, työllisyystilanne ja pikavippien yleistyminen. Lisääntyneet häiriömerkinnät eivät ole myöskään positiivinen asia Lindorffin näkökulmasta. Kun kuluttajilla on entistä vaikeampaa selviytyä maksuistaan, vaikeutuu myös Lindorffin onnistuminen perinnässä. (Kankare, Lahtinen, Sarkamo 2014)

10 Tulosten analysointi

Pohjantähden asiantuntijat kertoivat, että perintälain uudistuksilla ei ollut merkittävää vaikutusta Pohjantähden toimintaan. Tämä voi kertoa siitä, että Pohjantähdessä osattiin valmistautua ja reagoida ajoissa tuleviin muutoksiin. Vaikutukset saatettiin kokea vähäisiksi osittain myös siitä syystä, koska uudistukset vaikuttivat ainoastaan välillisesti perintätoimisto Lindorffin kautta Pohjantähden toimintaan. Uudistukset ovat kohdistuneet suoraan perintätoimistoihin ja velallisiin, koska vapaaehtoista perintää rajoitettiin. Perintälain uudistuksilla haluttiin ensisijaisesti parantaa velallisen asemaa. Mikäli tavoitteessa parantaa velallisen tilannetta ei ole onnistuttu, ovat vaikutukset voineet heijastua vähemmän myös muihin osapuoliin kuten yrityksiin ja perintätoimistoihin.

Lindorffin edustajien vastauksista voidaan päätellä, että uudistusten tuomat vaikutukset ovat jääneet vähäisiksi myös perintätoimiston näkökulmasta. Lindorffin kohdalla se johtuu siitä, että osaan muutoksista on osattu valmistautua jo hyvissä ajoin ennen lakimuutoksen voimaantuloa. Esimerkkinä uusi kohdistusjärjestys, jonka Lindorff otti käyttöön jo vuonna 2007. Lisäksi Lindorff alkoi hiomaan prosessejaan ja tietojärjestelmiään heti, kun uusi lakiuudistus alkoi hahmottumaan. Uudistusten vaikutukset olivat myös paljon pienemmät, mitä aluksi kukaan osasi kuvitella. Velallisen kannalta lakiuudistuksen tarkoitus on ollut alunperin hyvä, mutta uudistusten tuomat parannukset eivät ole merkittävästi vaikuttaneet velallisen tilanteeseen. Uudet kulukatot täyttyvät vain harvoissa tapauksissa ja vapaaehtoisen perinnän rajoittaminen aiheuttaa sen, että saatava siirtyy nopeammin oikeudelliseen perintään. Tämä saattaa vaikeuttaa velallisen tilannetta entisestään. Voidaan siis todeta, että perintälain uudistuksilla ei

ole onnistuttu merkittävästi parantamaan velallisen tilannetta. Tämän takia vaikutukset ovat jääneet hyvin pieniksi myös perintätoimistojen ja yritysten näkökulmasta.

Pohjantähden ja Lindorffin asiantuntijat näyttivät kaikki olevan samaa mieltä siitä, että perintälain uudistusten vaikutukset olivat ennakoitua pienemmät. Osaltaan uudistukset lisäsivät kuitenkin enemmän työmäärää Lindorffissa kuin Pohjantähdessä. Tämä johtuu siitä syystä, että uudistukset vaikuttivat suoraan perintätoimistojen toimintaan ja sen vuoksi he joutuivat uusimaan tietojärjestelmiään ja prosessejaan. Yritysten liiketoimintaan tai tulokseen ei uudistuksilla näyttänyt olevan merkittävää vaikutusta. Haastattelujen perusteella voidaan myös ajatella, että uudistusten vaikutukset ovat jääneet vähäisiksi myös muiden yritysten näkökulmasta. Ei ole siis syytä uskoa, että yrityksissä olisi ryhdytty suuriin muutoksiin lakiuudistuksen myötä. Yritykset ovat mahdollisesti joutuneet hieman hiomaan perintäprosessejaan, koska vapaaehtoista perintää rajoitettiin.

Haastateltavat tuntuivat olevan osittain samaa mieltä siitä, jatkavatko maksuhäiriötilastot kasvuaan vielä tulevaisuudessa. Mikäli olosuhteet eivät muutu tulevaisuudessa niin uusien maksuhäiriömerkintöjen määrä tulee todennäköisesti kasvamaan vielä tulevaisuudessa. Lindorffin varatoimitusjohtaja kertoi haastattelussa, että maksuhäiriöiden huippu ollaan ehkä saavuttamassa lähiaikoina. Haastateltavien eri näkemykset saattavat johtua siitä, että kysymys on hyvin haastava. Maksuhäiriöiden kehitykseen vaikuttaa moni eri seikka ja niiden tarkka ennustettavuus voi olla melkein mahdotonta. Uusien maksuhäiriöiden määrän kasvun hidastuminen saattaa olla merkki siitä, että huippu ollaan saavuttamassa pian. Aika näyttää kehittykö Suomen talous ja sitä kautta olosuhteet sen kaltaisiksi, että maksuhäiriöiden määrä taittuisi laskuun.

Tulosten luotettavuus perustuu haastateltavien monen vuoden asiantuntemukseen perintä- ja vakuutusosalta. Sen lisäksi varmistin haastateltavien henkilöiden määrällä sen, että haastattelujen tulokset olisivat tarpeeksi kattavat ja luotettavat. Pyrin analysoimaan haastatteluja realistisella analyysiotteella, koska kiinnostukseni oli haastattelujen sisältö eikä niinkään haastateltavien kielenkäyttö. Teemoittelin haastatteluja ja vertailin asiantuntijoiden näkemyksiä keskenään sekä peilasin niitä omaan näkemykseeni tutkittavasta ongelmasta. Tulosten luotettavuutta olisi voinut parantaa vielä entisestään ottamalla velallisen näkökulman paremmin esille. Se on kuitenkin haastavaa, koska velallisten tilanteet eroavat toisistaan. Ainoastaan muutamaa velallista haastatteleamalla ei pystyttäisi vetämään johtopäätöksiä tutkittavasta ongelmasta. Siinä tapauksessa kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä olisi voinut tutkia paremmin perintälain uudistusten vaikutuksia velallisen tilanteeseen.

11 Johtopäätökset

Vuonna 2015 maaliskuussa on kulunut kaksi vuotta siitä, kun perintälain uudistukset astuivat voimaan. Vasta kahden vuoden jälkeen voidaan selvemmin nähdä, miten uudistukset ovat osaltaan vaikuttaneet perintäalaan. Opinnäytetyöni tarkoitukseni oli selvittää, miten perintälain uudistus on vaikuttanut vakuutusyhtiö Pohjantähden vakuutusmaksuperintään sekä perintätoimistojen toimintaan. Opinnäytetyöni aikana pääsin haastattelemaan vakuutusyhtiön edustajien sekä perintätoimiston asiantuntijoita. Samalla pääsin tutkimaan maksuhäiriötilastojen kehitystä ja ymmärtämään syvemmin, mitkä asiat ovat vaikuttaneet nykyiseen tilanteeseen. Aineistoa oli paljon saatavilla perintään ja maksuhäiriötilastoihin liittyen. Hieman haastetta aiheutti Pohjantähden uuden ja vanhan laskutusjärjestelmän päällekkäisyys, mikä aiheutti vaikeuksia uusimpien saatavatilastojen analysoimisessa.

Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että työttömyys, kokonaistalouden tilanne ja kulutuskäyttäytymisen muuttuminen ovat kaikki vaikuttaneet osaltaan maksuhäiriömerkintöjen ja maksuhäiriöisten kuluttajien kasvavaan määrään. Perintälain uudistusten osuutta kasvaviin maksuhäiriöiden määrään voidaan pitää pienenä, koska perinnän keskeyttämispyyntöjä on tullut odotettua vähemmän ja vapaaehtoisen perinnän kulukatot täyttyvät vain harvoissa tapauksissa. Maksuhäiriöiden määrä kasvaa todennäköisesti myös tulevaisuudessa, mikäli Suomen heikko taloustilanne jatkuu ja samalla kuluttajien kulutuskäyttäytymisessä ei tapahdu muutosta nykyiseen. On myös mahdollista, että maksuhäiriöiden määrä on saavuttamassa pian huippunsa ja kasvu taittuu. Tämä kuitenkin edellyttäisi, että Suomen kansantalous kasvaisi huomattavasti lähivuosina ja sitä kautta työllisyys ja kuluttajien maksukyky paranisivat.

Pohjantähti ei koe, että perintälain uudistuksilla olisi ollut merkittävää vaikutusta heidän toimintaansa. Pohjantähti on ulkoistanut perintänsä perintätoimisto Lindorffille. Uusi velan lyhentämistä edistävä kohdentamissääntö on jonkin verran nopeuttanut rahankierrtoa, koska uuden kohdistamisjärjestyksen mukaan velan pääoma tulee maksettua nopeammin. Lyhennykset kohdistetaan ensin velan korolle ja varsinaiselle velan pääomalla, jonka jälkeen vasta perintäkuluille. Pohjantähden perinnässä olevien saatavien määrä on ollut kasvussa vuonna 2014, joka on myös nähtävissä yleisestä kehityksestä. Ulosottoon siirtyneiden saatavien määrässä ei ole nähtävissä suurta muutosta. Pohjantähden mukaan perintälain uudistuksilla on ollut suuremmat vaikutukset perintätoimistojen toimintaan.

Lindorff kokee perintälain vaikutukset ennakoitua pienemmiksi. Uudistusten alla suurimmat muutokset ovat liittyneet tietojärjestelmien ja prosessien kehittämiseen vastaamaan uusia vaatimuksia ja sitä kautta lisännyt työmäärää Lindorffissa. Lindorffin mukaan yhteydenottoja on tullut odotettua vähemmän liittyen vapaaehtoiseen perintään, jota rajoitettiin lakiuudistuksella. Sen sijaa perinnän keskeyttämiseen liittyviä yhteydenottoja on tullut hieman odo-

tettua enemmän. Uudistus on aiheuttanut hämmennystä velallisissa, koska keskeytyksen on ymmärretty keskeyttävän perinnän kokonaan. Perinnän keskeyttäminen tarkoittaa vapaaehtoisen perinnän keskeyttämistä, jolloin asia siirtyy oikeudelliseen perintään. Keskeytymispyyntöjä on tullut tähän mennessä vain noin 3000 perintäasiaa koskien. Perintälain uudistusten myötä uusitut perintäkulojen enimmäismäärät ovat jonkin verran heijastaneet velallisen maksettaviksi tullessiin perintäkuluihin. Kuten jo aiemmin mainittiin täyttyvät perintäkulojen kulukatot kuitenkin vain harvoissa tapauksissa.

Perintälain uudistuksista ja niiden vaikutuksista vapaaehtoiseen perintään on tehty aiemmin muutamia opinnäytetöitä. Tämä on kuitenkin ensimmäinen opinnäytetyö, jossa pohditaan uudistusten vaikutuksia vakuutusyhtiön kannalta. Jatkotutkimuksena voisi seurata vakuutusyhtiön ulosottoon ja perintätoimistoon siirtyneiden saatavien suhdetta vuodesta 2013 eteenpäin. Taloushallintoon liittyen voisi tutkia, miten perintälain uudistukset ovat vaikuttaneet yrityksen talouspuoleen uuden kohdistamisjärjestyksen myötä. Yleisestä maksuhäiriötilastojen kehityksestä voisi myös tehdä opinnäytetyön, koska siihen on kattavat tilastot saatavilla. Olisi mielenkiintoista nähdä, miten talouden kehitys jatkossa vaikuttaa kuluttajien maksuhäiriöiden määrään Suomessa.

Tätä opinnäytetyötä voivat hyödyntää perintäalalle vasta työllistyneet tai kyseiselle alalle aikovat. Opinnäytetyöni sisältää yleishyödyllistä tietoa perinnästä sekä vakuutuksista. Samalla siinä käydään läpi tärkeimmät perintälakiin tehdyt uudistukset ja peilataan niiden vaikutusta perintätoimiston ja vakuutusyhtiön toimintaan sekä velallisen asemaan. Aiheesta kiinnostuneet voivat myös lukea opinnäytetyöstäni, mitä mieltä perintäalan asiantuntijat ovat nykyisestä maksuhäiriöiden kehityksestä. Opinnäytetyöni avulla voidaan toivottavasti myös miettiä parempia tapoja kehittää nykyisiä säännöksiä, jotta tulevaisuudessa velallisen asema parantuisi ja sitä kautta maksuhäiriöiden määrä saataisiin taitettua laskuun.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Koulu, R. & Lindfors, H. 2010. Maksukyvyttömyys - Yritys velkojana ja velallisena. Helsinki: Edita Prima.

Lindström, J. 2011. Luotonvalvonta ja saatavien perintä. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Pönkä, P. & Willman, P. 2004. Käytännön perintäopas. Helsinki: Edita Prima Oy.

Ranta, J. & Pentikäinen, T. 2003. Vakuutusoppi. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Willman, p. 1999. Perinnän opas. Helsinki: Oy Edita Ab.

Sähköiset lähteet

Finanssialan keskusliitto ry. Vakuutuksella hallitaan riskejä. Viitattu 28.3.2015.
https://www.fkl.fi/tietoa_meista/toimiala/vakuutusyhtiöt/Sivut/default.aspx

Hallituksen esitys He 57/2012. Viitattu 18.4.2015.
<http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiat/he+57/2012#vepsasia-paatostiedot>

iKassa. Haastehakemus. Viitattu 30.11.2014.
<http://www.ikassa.fi/haastehakemus>

iKassa. Maksuvaatimus. Viitattu 17.10.2014.
<http://www.ikassa.fi/maksuvaatimus>

iKassa. Tratta. Viitattu 22.11.2014.
<http://www.ikassa.fi/tratta>

Kuluttajaliitto. 2014. Maksuhäiriömerkinnät ja sen vaikutukset. Viitattu 22.11.2014.
http://www.kuluttajaliitto.fi/teemat/kuluttajan_talous/raha-asiat_ja_niiden_hoito/maksuhairiomerkinna_ja_sen_vaikutukset

Kuluttajaliitto. 2014. Velan oikeudellinen perintä. Viitattu 28.3.2015.
http://www.kuluttajaliitto.fi/teemat/kuluttajan_talous/raha-asiat_ja_niiden_hoito/velkojen_maksaminen_ja_perinta

Saaranen-Kauppinen & Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Ryhmähaastattelu. Viitattu 31.1.2015.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_4.html

Saaranen-Kauppinen & Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. Viitattu 31.1.2015.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html

Saaranen-Kauppinen & Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Teemahaastattelu. Viitattu 31.1.2015.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Lindorff Oy. 2013. Lindorff on varautunut hyvin muuttuneeseen perintälakiin. Viitattu 24.10.2014.
<https://www.lindorff.fi/newsroom/news/52695/23646-Lindorff-on-varautunut-hyvin-muuttuneeseen-perint%C3%A4lakiin>

Lindorff Oy. Saitko meiltä postia? Viitattu 4.2.2015.

http://maksumyohassa.fi/saitko_postia/

Lindorff Oy. Vapaaehtoinen perintä. Viitattu 27.1.2015.

<https://www.lindorff.fi/article/52681/6973-Vapaaehtoinen-perint%C3%A4>

Lindorff Oy. Yleinen FAQ. Viitattu 24.10.2014.

http://maksumyohassa.fi/faq/yleinen_faq/

Luottotiedot. Maksuhäiriökoodit 2013. Viitattu 19.1.2015.

<http://luottotiedot.info/>

Oikeuslaitos. 2014. Täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika ja saatavan lopullinen vanhentuminen. Viitattu 4.12.2014.

<http://www.oikeus.fi/ulosotto/fi/index/ulosotto/taytantonpanokelpoisuudenmaaraajakajasaatavanlopullinenvanhentuminen.html>

Onecapital Oy. 2014. Koska lasku perintään? Opas yrityksille. Viitattu 28.1.2015.

<http://perintatoimisto.com/koska-lasku-perintaan>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Lakisääteiset vakuutukset. Viitattu 17.10.2014.

http://www.stm.fi/vakuutusasiat/lakisaaiteinen_vakuutus

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Vakuutuslaitokset. Viitattu 22.11.2014.

<http://www.stm.fi/vakuutusasiat/vakuutuslaitokset>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Vapaaehtoiset vakuutukset. Viitattu 28.3.2015.

http://www.stm.fi/vakuutusasiat/vapaaehtoiset_vakuutukset

Suomen Asiakastieto Oy. 2014. Maksuhäiriöisten kuluttajien määrä lähenee laman jälkeistä ennätystä. Viitattu 29.10.2014.

http://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto/ajankohtaista/-/asset_publisher/gxzzwXCm45vn/content/maksuhairioisten-kuluttajien-maara-lahenee-laman-jalkeista-ennatysta

Suomen asiakastieto Oy. 2014. Maksuhäiriötilastot. Viitattu 19.1.2015.

http://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto/tuoreita-tilastoja/-/asset_publisher/ogvJVGt0Wh0y/content/maksuhairiotilastot-?redirect=http%3A%2F%2Fwww.asiakastieto.fi%2Fweb%2Ffi%2Fasiakastieto%2Ftuoreita-tilasto-ja%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_ogvJVGt0Wh0y%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_pos%3D1%26p_p_col_count%3D2

Suomen Asiakastieto Oy. 2014. Usein kysyttyä. Viitattu 22.11.2014.

<http://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto/tietoa-kuluttajille/usein-kysyttya>

Suomen Kuntaliitto. 2014. Perintä. Viitattu 15.10.2014.

<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/laki/yksityisoikeus/perinta/Sivut/default.aspx>

Takuu-Säätiö. 2014. Perintälaki uudistui. Viitattu 24.10.2014.

http://www.takuu-saatio.fi/tietoa_veloista/velallisia-koskeva-lainsaadanto/perintalaki-uudistuu/

Takuu-Säätiö. 2014. Velkojen vanhentuminen. Viitattu 4.12.2014.

http://www.takuu-saatio.fi/tietoa_veloista/velkojen_vanhentuminen/

Talouselämä. 2014. Karu merkki rahojen loppumisesta: Velkajärjestelyt nousesmassa vuosikymmenen huippuunsa. Viitattu 29.10.2014.

<http://www.talouselama.fi/uutiset/karu+merkki+rahojen+loppumisesta+velkajarjestelyt+nou semassa+vuosikymmenen+huippuunsa/a2273827>

Talouselämä. 2013. Maksuhäiriöiden määrä kasvaa: Perintälaki syypää. Viitattu 29.10.2014.

<http://www.talouselama.fi/uutiset/maksuhairioiden+maara+kasvaa+perintalaki+syypaa/a2212262>

TalousSuomi. 2013. Luottotietojen menetys eli maksuhäiriömerkintä. Viitattu 4.11.2014.

<http://www.taloussuomi.fi/lainat-ja-vipit/luottotietojen-menetys-eli-maksuh%C3%A4iri%C3%B6merkint%C3%A4>

Valtioneuvosto. 2013. Oikeusministeriö - Perintäkuluja alennetaan erityisesti pienissä kuluttajien veloissa. Viitattu 24.11.2014.

<http://valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=375415>

Julkaisemattomat lähteet

Kankare, M. 2015. Avainasiakaspäällikön haastattelu 4.2.2015. Lindorff Oy.

Lahtinen, S. 2015. Lindorffin varatoimitusjohtajan haastattelu 9.2.2015. Lindorff Oy.

Majaoja, J. 2014. Pohjantähden perintäneuvottelijan haastattelu 10.11.2014. Pohjantähti Keskinäinen Vakuutusyhtiö. Hämeenlinna.

Majaoja, J. 2014. Sähköpostilla saadut tilastot 21.10.2014. Pohjantähti Keskinäinen Vakuutusyhtiö. Hämeenlinna.

Mörn, P. 2014. Luotonhallintailtapäivä Konkurssiperintä pp-esitys 19.3.2014. Visma Duetto Oy.

Sarkamo, S. 2015. Sähköpostilla saatu haastattelu 20.1.2015. Lindorff Oy.

Seppälä, O. 2014. Pohjantähden talousjohtajan haastattelu 10.11.2014. Pohjantähti Keskinäinen Vakuutusyhtiö. Hämeenlinna.

Syrenius, M. 2014. Pohjantähden perintäneuvottelijan haastattelu 10.11.2014. Pohjantähti Keskinäinen Vakuutusyhtiö. Hämeenlinna.

Lait ja asetukset

Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513 muutoksineen.

Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 18.1.2013/31.

Laki verojen ja maksujen täytäntöön panosta 15.6.2007/706 muutoksineen.

Liikennevakuutuslaki 26.6.1959/279.

Vakuutussopimuslaki 28.6.1994/543 muutoksineen.

Vakuutusyhtiölaki 18.7.2008/521.

Kuviot

Kuvio 1: Vakuutusten jaottelu (Rantala & Pentikäinen 2003, 71)	7
Kuvio 2: Esimerkki perinnän vaiheet (Lindorff Oy)	13
Kuvio 3: Esimerkki kuluttajasaatavan perinnästä (Lindström 2011, 219-225)	16
Kuvio 4: Maksuhäiriöiset kuluttajat 2008-2013 (Suomen Asiakastieto Oy 2014)	25
Kuvio 5: Uudet maksuhäiriömerkinnät 2009-2013 (Suomen Asiakastieto Oy 2014)	26
Kuvio 6: Pohjantähden perinnässä olevat saatavat 2008-2014 (Majaoja 2014)	26
Kuvio 7: Lindorffiin ja ulosottoon siirretyt tapaukset 2008-2013 (Majaoja 2014)	27

Taulukot

Taulukko 1: Maksuvaatimuksen enimmäiskulut (Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 10 a §)	23
Taulukko 2: Kirjallisen maksusuunnitelman enimmäiskulut (Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 10 a §)	23
Taulukko 3: Perinnän kokonaissumman enimmäismäärät (Laki saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta 31/2013, 10 d §)	24

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset Pohjantähden edustajille:.....	41
Liite 2. Haastattelukysymykset Lindorffin asiantuntijoille:	42

Liite 1. Haastattelukysymykset Pohjantähden edustajille:

Onko perintälain uudistukset vaikuttaneet Pohjantähden toimintaan?

Onko vastaisuudessa näkyvissä merkittäviä muutoksia/uudistuksia Pohjantähden perinnässä?

Onko lakimuutos ollut mielestänne positiivinen asia? perustele

Onko lakimuutoksella ollut vaikutusta yhtiön tulokseen?

Millä keinoin saatavia saadaan kotiutettua tehokkaimmin?

Uskotteko kuluttajien maksuhäiriöiden määrän kasvavan vielä jatkossa?

Liite 2. Haastattelukysymykset Lindorffin asiantuntijoille:

Onko Lindorffin toiminta muuttunut perintälain uudistusten jälkeen merkittävästi? Entä velallisen tilanne?

Maksuhäiriöisten kuluttajien määrä on ollut jatkuvassa kasvussa vuodesta 2008. Uskotteko määrän kasvavan vielä jatkossa?

Mistä johtuu maksuhäiriöisten kuluttajien kasvu?

Onko perintätoimistojen toiminnassa nähtävissä suuria muutoksia tulevaisuudessa?

Millä keinoin saatavia saadaan perittyä tehokkaimmin?